

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทโท (รัญจวน)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT

PHRAMAHA PAKAWAT KITTIPHATTO (RANJAUN)

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน)**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
ปีพุทธศักราช	:	2567
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ, ผศ.)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) .....

(พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.)

กรรมการ .....

(พระครูปลัด อธิษฐ์ สุวฑฺโฒ, ดร.)

กรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว)

กรรมการ .....

(ดร. สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Topic	:	Administration in Accordance With Good Governance by Administrative Monks in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat
Student's Name	:	Phramaha Pakawat Kittiphatto (Ranjaun)
Degree Sought	:	Master of Political Science
Anno Domini	:	2024
Advisor	:	Phramaha Ekkawin Piyaweero, Dr.

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Political Science.

Dean of Faculty of Social Sciences .....

(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri, Asst. Prof.)

Thematic Committee :

Chairman .....

(Phrakhruarunsutalangkarn, Assoc. Prof. Dr.)

Member (Advisor) .....

(Phramaha Ekkawin Piyaweero, Dr.)

Member .....

(Phrakhrupalad Athit Suvaddho, Dr.)

Member .....

(Assoc. Prof. Dr. Kantaphon Nuthongkaew)

Member .....

(Dr. Supreecha Chamnanphuttiphon)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์ : **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช**

ชื่อนักศึกษา : **พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทโท (รัญจวน)**

ชื่อปริญญา : **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**

ปีพุทธศักราช : **2567**

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : **พระมหาเอกกวิน ปิยะวีโร, ดร.**

สารนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ และ 2) แนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป โดยเลือกมาทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย (μ = 4.58, σ = 0.08) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.64, σ = 0.19) รองลงมาคือ หลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.14) หลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.17) หลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ย (μ = 4.58, σ = 0.16) หลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย (μ = 4.53, σ = 0.18) และ หลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย (μ = 4.51, σ = 0.18) ตามลำดับ

2) แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พระสังฆาธิการ ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาอย่างใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะด้านหลักความรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญ เพราะพระสังฆาธิการเป็นบุคคลที่มีอำนาจปกครองพระในวัด ดังนั้นความรับผิดชอบต่อหน้าที่จึงมีความสำคัญ

คำสำคัญ : การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

Thematic Topic : **Administration in accordance with Good Governance by Administrative Monks in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat**

Student's Name : **Phramaha Pakawat Kittiphatto (Ranjaun)**

Degree Sought : **Master of Political Science**

Anno Domini : **2024**

Advisor : **Phramaha Ekkawin Piyaweero, Dr.**

The objectives of this research were 1) to study administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks and 2) guidelines for promoting administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks in Nopphitam District Nakhon Si Thammarat Province. The sample group used Administrative Monks in Nopphitam District. Nakhon Si Thammarat Province, 120 monks, Important informants, 5 monks, choose specifically. The tools used in the research are Questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation and content analysis

The research finding were as follows:

1. Administration in accordance with Good Governance by Administrative Monks in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Overall, every aspect was at the highest level, Mean (μ = 4.58, σ = 0.08). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was moral principles, Mean (μ = 4.64, σ = 0.19), followed by The principles are the rule of law, Mean (μ = 4.60, σ = 0.14), the principle of participation, the Mean (μ = 4.60, σ = 0.17), the principle of transparency, the Mean (μ = 4.58, σ = 0.16), the principle of Cost – effectiveness or Economy. Mean (μ = 4.53, σ = 0.18) and Principles of Responsibility Mean (μ = 4.51, σ = 0.18) respectively.

2. Guidelines for promoting administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks in Nopphitam District Nakhon Si Thammarat Province Good governance principles must be applied seriously in administration. Especially

in the area of responsibility which is considered an important principle Because of the Administrative Monks is a person who has authority over the monks in the temple. Therefore, responsibility for duties is important.

Keywords : Administration, Good Governance, Ecclasiastical Monks

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี และคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษา ตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒย์ เผือกคง ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลักที่ได้ให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัวและญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณ พระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย เทอญ

พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทโท (รัญจวน)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)..... จ

บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ..... ช

สารบัญเรื่อง..... ฌ

สารบัญภาพ..... ฎ

สารบัญตาราง..... ฏ

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 คำถามการวิจัย..... 3

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย..... 3

1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 4

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 4

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 6

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 7

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร..... 7

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานคณะสงฆ์..... 15

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล..... 23

2.4 บริบทพื้นที่ศึกษา..... 32

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 34

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย..... 41

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 42

3.1 ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง..... 42

3.2 เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง..... 43

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 43

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**49**
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	50
4.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	52
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	65
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**73**
5.1 สรุปผลการวิจัย	75
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	77
5.3 ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	**81**
บุคลานุกรม	**85**
ภาคผนวก	**87**
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	88
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	90
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	94
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	102
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	113
ภาคผนวก ฉ รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	129
ประวัติผู้วิจัย	135

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 41

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	50
ตารางที่ 4.2	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมทุกหลักธรรม.....	52
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน).....	53
ตารางที่ 4.4	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน).....	55
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้).....	57
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน).....	59
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน).....	61
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า).....	63

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาพุทธถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งการทำนุบำรุงหรือจรรโลงสืบทอดพระศาสนาให้ดำรงคู่สังคมไทยไปตลอดกาลนั้น เป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าต้องเข้ามาช่วยกันอย่างจริงจัง และผู้ที่มีบทบาทสำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ พระสังฆาธิการ ซึ่งผู้ที่ต้องบริหารจัดการวัดให้เจริญรุ่งเรือง เพราะพระสังฆาธิการ คือ "พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์" "พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง" ซึ่งในแม่บทได้บัญญัติว่า หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มี เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสังฆาธิการมีความสำคัญจะต้องดูแลพระภิกษุและสามเณร ให้เป็นระเบียบ มีจริยาวัตรงดงาม ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย จึงนับว่า พระสังฆาธิการ เป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด รักษาและบำรุงสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล (พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม, 2559, หน้า 32-33)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์ โดยหลักคือ การปกครองตามคณะสงฆ์และทางศาสนา ซึ่งได้มีตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาบังคับใช้ สำหรับในปัจจุบันคือ ฉบับ พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และใช้คำว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในการปกครองเรียบร้อยดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการในการที่จะดำเนินงานนั้น ๆ ให้สำเร็จในการบริหารนั้น โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้อธิบายว่า พระสังฆาธิการมีหน้าที่ 6 ประการ คือ 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เนไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี 3) ระงับอธิกรณ์วินิจฉัยการลงนิคหกรรมวินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำ

วินิจฉัยชั้นเจ้าคณะตำบล 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ 5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ 6) ตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน จากภารกิจทั้ง 6 ประการนี้พระสังฆาธิการ จึงมีความสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนาและช่วยสงเคราะห์สังคมตามวิธีทางและหลักธรรม ในพระพุทธศาสนาการที่จะทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคงคู่ประเทศไทยได้นั้นจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงและพัฒนาพระพุทธศาสนา (พระสุระ สนิทชัย และรชพล ศรีขาวรส, 2562, หน้า 328)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ผ่านมา ใช้ทั้งพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ฉบับต่าง ๆ ตลอดจนกฎระเบียบข้อบังคับที่ฝ่ายบ้านเมืองกำหนดมาเป็นกรอบในการบริหาร แต่พระพุทธศาสนาในมุมมองของประชาชนกลับเห็นถึงความเสื่อมถอย โดยมีภาพปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ บทความ วารสาร ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ให้เห็นกันแทบทุกวัน ทำให้มุมมองของประชาชนทั่วไปที่ได้ทราบข่าวสารลดศรัทธาลง ผู้วิจัยจึงมองว่าปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์นั้นมีการนำกฎหมายบ้านเมืองมาใช้มากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการจะต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารทั้งทางโลกและทางธรรมมาประกอบกัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการทางโลกมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องใช้การบริหารจัดการในเชิงรุกด้วยการนำหลักบริหารจัดการองค์กรที่ดี ที่เรียกว่าหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 วันที่ 10 สิงหาคม 2542) มาใช้ในการบริหารงานคณะสงฆ์ และเพื่อให้ผลลัพธ์ออกมามีประสิทธิภาพ พระสังฆาธิการต้องมีภาวะความเป็นผู้นำและมีมนุษย์สัมพันธ์ในการบริหารงาน ตลอดจนการบริหารจัดการด้านบุคลากรและอาคารสถานที่ให้มีความเจริญในพุทธศาสนา ดังนั้นหากการวิจัยนี้จะสามารถเสนอแนวทางการบริหารงานคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลให้เรียบร้อยดีงามและยั่งยืน ย่อมจะตอบโจทย์แนวโน้มของการปฏิรูปคณะสงฆ์ในปัจจุบันได้

คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันมีวัดจำนวนทั้งหมด 626 วัด มีพระภิกษุ จำนวน 3,370 รูป โดยแบ่งเป็นคณะสงฆ์อำเภอนบพิตำ มีวัดจำนวนทั้งหมด 19 วัด มีพระภิกษุจำนวน 120 รูป มีภารกิจหลักคือ การบริหารงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน นำโดยเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารและมีเลขานุการทุกระดับเป็นฝ่ายปฏิบัติการ ปกติแล้วการบริหารงานคณะสงฆ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีการดำเนินงานกันเป็นปกติ แต่ยังพบปัญหาพระภิกษุในมุมมองของประชาชนทั่วไปที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม เหล่านี้ล้วนเป็นมูลเหตุของปัญหาในการบริหารงานคณะสงฆ์ ที่พระสังฆาธิการทุกระดับกำลังประสบอยู่จากข่าวของพระสงฆ์ที่มีความประพฤติผิดพระธรรมวินัยตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยจนถึงเรื่องใหญ่ เช่น พระภิกษุ สามเณร ในปกครอง

กระทำความผิดพระธรรมวินัยมากขึ้น หากดูจากพฤติกรรมพระภิกษุกรณีพระกับเงินทอง การวางตนที่ไม่เหมาะสมของพระ ขาดความสันโดษ ขาดการสำรวม ทำให้ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนามัวหมอง วัดหลายแห่งเน้นการพัฒนาอาคารสถานที่มากว่าการพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ของการศึกษาอบรมพระภิกษุ สามเณร อีกทั้งปัญหาเรื่องของการใช้งบประมาณของคณะสงฆ์ที่สร้างวิกฤติศรัทธาอยู่ในขณะนี้ ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดหลักการบริหารกิจการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาเป็นประเด็นในการศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารงานคณะสงฆ์ เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กรถือเป็นการสร้างสามัญสำนึกที่ดีต่อการบริหารงาน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ เพื่อต้องการทราบถึงพระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการเพียงใด ซึ่งสะท้อนมุมมองศักยภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์ในภาพรวมของพระสังฆาธิการ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มานำเสนอต่อพระสังฆาธิการในระดับเจ้าคณะผู้ปกครองนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารกิจการของคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันดีงาม และเกิดความเจริญรุ่งเรืองสถาพรของพุทธศาสนาสืบไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับใด

1.2.2 แนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1.4.1.1 ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป โดยเลือกมาทั้งหมด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566)

1.4.1.2 ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-depth Interview) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วย คือ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม, เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม, เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล, เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ และเจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก รวม 5 รูป

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 วันที่ 10 สิงหาคม 2542)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

วัดในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2566 - 31 พฤษภาคม พ.ศ.2567

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การบริหารงาน หมายถึง การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5.2 การบริหารงานคณะสงฆ์ หมายถึง งานที่พระสังฆาธิการจะต้องถือปฏิบัติหรือต้องกระทำอันเป็นหน้าที่ทางการปกครองของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการศึกษาสงเคราะห์

1.5.3 พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุผู้มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส

1.5.4 หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 วันที่ 10 สิงหาคม 2542 ว่า “ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า”

1.5.5 หลักนิติธรรม หมายถึง การสร้างกฎ ระเบียบ กติกา และข้อบังคับต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกัน มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการกำหนดกฎ กติกาให้ผู้ใต้ปกครองต้องได้รับการศึกษาเล่าเรียน มีการกระจายอำนาจ และมีการมอบหมายงานให้อย่างเหมาะสม

1.5.6 หลักคุณธรรม หมายถึง การมีความยุติธรรมในการตัดสินอธิกรณ์ ให้ผู้ใต้ปกครองประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย รับฟังความคิดเห็น ยึดในความถูกต้อง และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.5.7 หลักความโปร่งใส หมายถึง มีความโปร่งใสในการออกกฎ ระเบียบ กติกา และข้อบังคับต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกัน มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ควรได้รับ

1.5.8 หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปรับรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์

1.5.9 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การรับผิดชอบต่อสังคม หน้าที่การงาน การใส่ใจต่อปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา

1.5.10 หลักความคุ้มค่า หมายถึง ตระหนักรู้ถึงข้อจำกัดของทรัพยากร ยึดในหลักความประหยัดและความคุ้มค่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มอบหมายงานตามความเหมาะสม ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า และให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคคล

1.5.11 อายุ หมายถึง อายุของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) 20-30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41 ปี ขึ้นไป

1.5.12 พรรษา หมายถึง อายุพรรษาของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) 1-5 พรรษา 2) 6-10 พรรษา 3) 11 พรรษา ขึ้นไป

1.5.13 วุฒิการศึกษาทางธรรม หมายถึง พระภิกษุที่สอบได้นักธรรม 1) ชั้นตรี 2) ชั้นโท 3) ชั้นเอก

1.5.14 วุฒิการศึกษาทางโลก หมายถึง วุฒิที่สำเร็จการศึกษาระดับสามัญ แบ่งเป็น 3 คือ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี 3) สูงกว่าปริญญาตรี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6.2 ทำให้ได้แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6.3 สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำและพื้นที่อื่นได้

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการดำเนินวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานคณะสงฆ์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.4 บริบทพื้นที่ศึกษา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

2.1.1 ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร

จากการประมวลแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารจากตำรา เอกสาร และบทความทางวิชาการต่าง ๆ จึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการบริหาร มีรายละเอียดดังนี้

สมชาย เทพแสง (2560, หน้า 3) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือ การกำหนดนโยบายให้บรรลุ ตามหลัก 3 E คือ Equality (ความเสมอภาค) Equity (ความเป็นธรรม) และ Ethics (ความมีจริยธรรม)

แบล็ค และพอร์เตอร์ (Black and Porter, 2000, p. 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการจัดหาและใช้ทรัพยากร ได้แก่ บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสารสนเทศ เพื่อการดำเนินการตามเป้าหมายขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ

โอเวนส์ (Owens, 2001, p. 101) กล่าวไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานกับบุคคลและกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สุภาภรณ์ เที่ยงทางธรรม (2564, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ การร่วมมือกันทำงานของกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีเป้าหมายร่วมกันโดยมีกระบวนการทำงาน

และกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน ภายใต้เงื่อนไขการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์ (2563, หน้า 129) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

พระพิชาญ สุมงฺคโล (ภูประทาน) (2563, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการให้การจัดการให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ตามกลยุทธ์ที่สามารถเป็นไปได้โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์การบริหาร ซึ่งมีหลัก 3 อย่าง คือ เงิน คน และวัสดุ เพื่อเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่าต่อการบริหาร ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญหรือความก้าวหน้าของการบริหารเติบโต

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2563, หน้า 12) กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการ เกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติ ว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (pubic administration) และคำว่า การจัดการ (management นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงศ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหาร ไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์

2) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ

3) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน

4) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ

5) การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล

6) การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมใจจะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่มที่จำให้บรรลุวัตถุประสงค์

7) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

8) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์

9) การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ (หงษ์ทอง) (2562, หน้า 28) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคนร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ด้วยการตั้งวัตถุประสงค์ และเป้าหมายโดยอาศัยความร่วมมือ ตลอดจนการประสานงานระหว่างกันจากทุกคนทุกฝ่ายด้วยการบริหารอย่างมีแบบแผน และมีระเบียบวิธีในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทองรัก หมอกมัว (2560, หน้า 9) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินการจัดการในองค์การ หรือหน่วยงานภายใต้การนำของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานปฏิบัติงานดำเนินงานตามกระบวนการบริหารที่สำคัญคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) เพื่อให้เกิดผลงานตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ภายใต้การใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

เพ็ญพิศ ผาพองยุน (2560, หน้า 21) ให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารในภาษาอังกฤษมีคำใช้อยู่ 2 คำ คือ Administration และManagement การใช้คำ Administration นิยมนำไปใช้ในทางการบริหารราชการ ส่วนคำว่า Management นิยมใช้ในทางการบริหารธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามคำสองคำนี้ อาจใช้แทนกันได้และหมายถึงการบริหารจัดการ ซึ่งความหมายดังกล่าวไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อมองในแง่ของการบริหารจัดการการศึกษา การบริหารจะเน้นการใช้คำว่า Administration มากกว่าคำว่า Management อย่างไรก็ตาม การบริหาร หมายถึง งานของหัวหน้า หรือผู้นำที่จะต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกันและร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ กล่าวอย่างง่าย ๆ การบริหารคือการทำให้งานเสร็จลงได้โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จนั้นเอง

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การจัดการด้านทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมนุษย์ เงิน วัสดุและอุปกรณ์ ตลอดจนในเรื่องของความสามารถในการจัดการเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยได้มีการบริหารจัดการกับเรื่องของปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เข้ามา ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบต่อความคาดหวังได้ และการบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบโดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องใช้ทั้ง "ศาสตร์" และ "ศิลป์" ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์การเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ของนักวิชาการต่าง ๆ และได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้หลากหลาย จึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องด้วยแนวคิดของการบริหาร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ (2560, หน้า 38-39) ได้เสนอแนวคิดว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารจากทุก ๆ หน่วยงานส่วนผสมหลักใหญ่ ๆ ที่ทำให้เกิดความผูกพันในองค์การมีดังนี้

1) องค์การต้องมีนโยบายในการดำเนินงานที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม และเมตตาธรรมเป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานเลือกที่จะผูกพันกับองค์การ นอกจากนั้นองค์การต้องมีระบบการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดีหรืออยู่ในระดับเทียบเท่า เพื่อให้อยู่ในระดับที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน

2) ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาต้องมีความยุติธรรมในการบริหารงาน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความผูกพันกับองค์การ เช่นดังคำกล่าวที่ว่า "ผู้ปฏิบัติงานเข้าทำงานเพราะองค์การแต่ลาออกเพราะหัวหน้า" ที่มาของสำนวนนี้เกิดจากหลาย ๆ องค์การที่พยายามสรรหาบุคลากรเก่ง ๆ เข้ามาสู่องค์การ แต่ไม่สามารถรักษาคนเหล่านั้นไว้ได้ เพราะเข้าใจว่าการดึงดูดและรักษาคนให้อยู่ทำงานกับองค์การนั้นขึ้นอยู่กับเงินหรือค่าตอบแทนที่ให้ความพึงพอใจแต่เพียงอย่างเดียว

3) เพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งหนึ่งที่สร้างบรรยากาศในการทำงาน ความร่วมมือที่ดีและช่วยเหลือในการทำงานซึ่งกันและกัน เอาใจใส่ความสำคัญของเพื่อนร่วมงานอย่างใกล้ชิด บรรยากาศในองค์การเหล่านี้ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์การมีความผูกพันกัน ซึ่งจะนำการทำงานที่ดีเลิศให้เกิดกับตนเองและองค์การ

4) ลักษณะงาน ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน ในเรื่องนี้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่งต่อการมอบหมายงาน มอบความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงาน หากขาดทักษะในการบริหารคนแล้วอาจทำให้องค์การเกิดความเสียหายได้ กรณีเช่น คนเก่งเพียงเพราะความรู้สึกว่าไม่ได้ใช้ศักยภาพที่มีหรือองค์การไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงพอ หากมีการมอบหมายที่ท้าทาย การให้อำนาจหน้าที่ไปแล้วจะทำให้เกิดความพึงพอใจ ความรู้สึกผูกพัน เขาก็จะทุ่มเทในการทำงานเพื่อสร้างผลงานให้ออกมามีประสิทธิผลอย่างสูงสุด

5) ความก้าวหน้าในสายงาน เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์การ เพราะผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานย่อมต้องการความเติบโตและความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน ด้วยเหตุนี้องค์การหัวหน้างาน ผู้ปฏิบัติงาน และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องผลักดันการวางแผนสายความก้าวหน้าให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความผูกพันกับองค์การ

พระสมุห์ดิเรก อติเรกสุโภ (งามกาละ) (2560, หน้า 39) ได้สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่ในการบริหารอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการหรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่แน่นอนทรัพยากรในการบริหารมีความประสานระหว่างกัน และประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้จะครอบคลุมไปถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารเชิงกลยุทธ์

แมรี่ ปาร์คเกอร์ ฟอลเล็ต (1967, p. 14) ได้เสนอแนวคิดทางการบริหารให้เน้นตัวบุคคล โดยเห็นว่าความสำเร็จขององค์การขึ้นอยู่กับกลุ่มคนมากกว่าแต่ละบุคคล ผู้บริหารกับพนักงานควรเป็นหุ้นส่วนกันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ผู้บริหารควรใช้ประสบการณ์และความรู้จูงใจให้คนทำงานมากกว่าการใช้อำนาจตามตำแหน่งงาน

เชสเตอร์ บาร์นาร์ด (1938, p. 26) ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ผสมผสานทัศนะทางการบริหารแบบดั้งเดิมกับมนุษยสัมพันธ์ โดยเห็นว่าองค์การเป็นระบบสังคมซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกคน องค์การประกอบด้วยคนที่มีความสัมพันธ์กันในทางสังคม บทบาทของผู้บริหารคือทำหน้าที่ประสานและกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้อุทิศและทุ่มเทให้กับงาน ความสำเร็จขององค์การมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือของพนักงาน

ลูเธอร์ กูลิค (1973, p. 21) เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารชื่อว่า "POSDCORB" ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ

1. Planning การวางแผนเป็นการวางเค้าโครงกิจกรรม ซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. Organizing การจัดองค์การเป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนกโดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. Staffing การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. Directing การอำนวยการเป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making)

5. Coordinating การประสานงานเป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

6. Reporting การรายงานเป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

7. Budgeting การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ การที่กลุ่มของบุคคลได้มีการกระทำการใด ๆ เพื่อให้มีการบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีการใช้ในเรื่องของทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์

อันสูงสุด อย่างไรก็ตามการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร องค์กรใดที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงานที่มีต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความภูมิใจ และรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และได้มีผู้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารไว้หลายท่านดังนี้

สัมมา รธนิธย์ (2560, หน้า 57-58) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารไว้ว่า ทักษะการบริหาร (Managerial Skill) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงาน ซึ่งมีความสำคัญมาก หากผู้บริหารมีทักษะทางการบริหารไม่เพียงพออาจส่งผลต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้แตกต่างกันไป ทักษะทางการบริหารถือว่ามีความสำคัญในทุกระดับของผู้บริหาร แต่อาจแตกต่างมากน้อยไม่เท่ากัน ผู้บริหารงานระดับต้นจะต้องมีทักษะทางเทคนิควิธีการมาก ทักษะด้านการคิดความเข้าใจ น้อย ในขณะที่ผู้บริหารงานระดับสูงจะต้องมีทักษะทางเทคนิควิธีน้อย ทักษะด้านการคิดความเข้าใจมาก ส่วนผู้บริหารระดับกลางจะมีทักษะทั้งสองใกล้เคียงกัน แต่ในทุกระดับทักษะทางมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารเกือบจะเท่ากัน

วนิศรา บุญธรรม (2560, หน้า 14) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารไว้ว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานตามภารกิจหลัก ซึ่งมีความสำคัญมาก ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กร ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลเมื่อมีการทำงานร่วมกัน โดยการมีทักษะทางการบริหารต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือ ด้านเทคนิควิธีด้านมนุษย์สัมพันธ์และด้านความคิดรวบยอด เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วสันต์ บัวชุม (2561, หน้า 85) ได้สรุปกระบวนการบริหารไว้ว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถวางแผนคาดการณ์อนาคตได้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเพื่อวางแผนในอนาคตได้ มีความสามารถในการวางแผนงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายที่วางไว้ มีวิธีการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร

เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) (2004, p. 110) ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรม หรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร (Management Functions) 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในการที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ทั้งขึ้นและล่อง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสม ก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อการปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

ลูเธอร์ กูลิค และลินดอล์ล เออร์วิค (1937, pp. 37-38) ได้นำเสนอกระบวนการบริหาร 7 ประการ เรียกโดยย่อว่า “POSDCORB” เป็นกระบวนการบริหารงานที่นำเสนอไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี พ.ศ.2479 โดยมีกระบวนการบริหารงาน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

3. การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงานและการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน

7. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี

เฟรเดอริค วินสโลว์ เทย์เลอร์ (1911, p. 146) บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดี ตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

2. ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิการทำงานที่ถูกต้องด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุด ตรงตามงานที่จะให้ทำ

3. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงาน คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

4. การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

จากหลักการดังกล่าว พบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่าผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบ นำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์ และปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ตัดสินใจเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นองค์กรหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้บรรลุเป้าหมาย โดยการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า การดำเนินงานดังกล่าวต้องใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อให้บุคคลเกิดความร่วมมือกันในการทำงาน ซึ่งกระบวนการบริหารเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การจัดองค์การ การสรรหาบุคคลเข้ามาทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน และการจัดสรรงบประมาณที่ผู้บริหารทุกองค์การต้องมี ทั้งนี้เพื่อการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานคณะสงฆ์

การบริหารงานคณะสงฆ์ เป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ เกิดขึ้นจากความสำเร็จของการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการแต่ละระดับ โดยมีขอบข่ายการบริหารงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ฉะนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานคณะสงฆ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทั้ง 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านการปกครอง

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการปกครองจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี (2561, หน้า 2) การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครองและการบริหาร การปกครองคณะสงฆ์ไทยเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายกทรงเป็นประธาน และมีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ.2535 ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎมหาเถรสมาคม

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4) การปกครอง หมายถึง ภารกิจที่วัด โดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่

(หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์หรือพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตรด้วย

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33) การปกครอง หมายถึง งานปกครองสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 โดยมีลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ.2523 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง และหมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 10) การปกครอง หมายถึง การปกครอง สอดส่อง ดูแล ความเรียบร้อยให้พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามพระธรรมวินัยและคำสั่งสอนของมหาเถรสมาคม อีกทั้งจัดระบบการบริหารจัดการกิจการภายในวัดแต่ละด้านอย่างชัดเจน

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) การปกครอง หมายถึง การปกครอง สอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยให้พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามพระธรรมวินัยและคำสั่งสอนของมหาเถรสมาคม อีกทั้งจัดระบบการบริหารจัดการกิจการภายในวัดแต่ละด้านอย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครอง เป็นการดำเนินการของเจ้าคณะผู้ปกครอง มีเจ้าอาวาส เป็นต้น ที่ดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในวัด โดยจะต้องคำนึงถึงพระธรรมวินัย กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมือง พร้อมทั้งตระหนักถึงแนวทางความเจริญมั่นคงของวัด โดยพัฒนาวัดให้มีศักยภาพที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และสังคม ให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายนอกวัด เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาวัดให้เจริญมั่นคง ควบคู่ไปกับชุมชนส่วนรวมตามเป้าของ “บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน”

2.2.2 ด้านศาสนศึกษา

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 65) การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม การศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการเล่าเรียนพระปริยัติ ทั้งแผนกธรรมและบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธวจนะในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย

ด้วยเหตุนี้เองพระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภ์ตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำการทำนุบำรุง สนับสนุน การเล่าเรียนพระปริยัติธรรม และทรงยกย่องพระภิกษุ สามเณรที่เรียนรู้พระพุทธวจนะให้มีฐานันดร พระราชทานราชูปการต่าง ๆ มีนิตยภัต เป็นต้น

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4-8) การศาสนศึกษา หมายถึง ภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนกธรรม-บาลีและแผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็น ครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรม-บาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม-บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนัก ในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33) การศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรม และการศึกษาอื่น ๆ อันควรแก่สมณะ ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรม หรือการศึกษาธรรม-บาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 10) การศาสนศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมให้ พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ ตามความสามารถ

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) การศาสนศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ตามความสามารถ

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณร สนับสนุนส่งเสริมพระภิกษุ สามเณรให้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาต่าง ๆ ทุก ๆ วิธี ซึ่งมีตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ รักษาตนและ หมู่คณะ พัฒนาตนเองให้มีความรู้และใช้ความรู้อบรมสั่งสอนแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นการสร้าง ศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนาสืบไป

2.2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์จากเอกสารทางวิชาการ ต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้อง และความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 65) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ ด้านการฝึกฝน อบรมแก่ประชาชน การศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชน ได้รับการศึกษา การศึกษา

สงเคราะห์เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4-8) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่มีความมุ่งหมาย 4 ลักษณะ คือ 1. การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งให้พระภิกษุ สามเณร นักเรียน ได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้แก่ โรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัด ศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิม หรือวันหยุดอื่น ๆ) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2. การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐ หรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียนต่าง ๆ การให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด 3. การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา การสอนศีลธรรม หน่วยงานพระธรรมทูตและหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียน และสถานศึกษาต่าง ๆ 4. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ภารกิจนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน สร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา หรือการดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน จัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์การอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และโรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสนุน

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 10) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษาของรัฐ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อาจเป็นโรงเรียนการกุศลในวัด หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เด็กยากจน หรือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เพื่อที่จะสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อที่จะสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยเหลือแก่เด็กผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสรับการศึกษา ตามกำลังสติปัญญา พร้อมทั้งให้การอบรมสั่งสอนด้วยความรัก เมตตา เอาใจใส่ ขัดเกลาเขาเหล่านั้นทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อสร้างให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.4 ด้านการเผยแผ่

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 66) การเผยแผ่ หมายถึง การทำให้ขยายออกไป ทำให้ขยายกว้างออกไป การเผยแผ่ คือการทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น กระจายไป เช่น เผยแผ่ศาสนา เผยแผ่ธรรม องค์การเผยแผ่ ส่วนคำว่าเผยแพร่ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณา ทำให้แพร่หลายในลักษณะกระจายให้เป็นรูปธรรมหรือให้สัมผัสได้ทางตา หู เป็นต้น การเผยแผ่เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดีทัศน์ เป็นต้น

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4-8) การเผยแผ่ หมายถึง ภารกิจที่ครอบคลุมถึงการที่วัด หรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรม หรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดให้มีการแสดงธรรมในวันธัมมัสสวนะ (วันพระ) นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดให้ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” “การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการและประชาชน” “การส่งเสริมหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม” กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแผ่ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33) การเผยแผ่ หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 10) การเผยแผ่ หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยวิธีต่าง ๆ เช่น จัดให้มีการฟังธรรมเทศนา การบรรยายหรือปาฐกถาธรรม การจัดศาสนพิธีต่าง ๆ เพื่อรักษาพิธีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และการให้ธรรมแก่คนในชุมชน รวมทั้งจัดให้มีการบรรยายธรรมตามสถานศึกษาอีกทางหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจและน้อมนำไปปฏิบัติ

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) การเผยแผ่ หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติ อันจะยังผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความผาสุก สันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้า

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศาสนธรรมแก่ประชาชน ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้ พระสงฆ์และคณะสงฆ์ถือเป็นกิจการที่สำคัญที่สุด ถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ เพราะว่าพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการนอกเหนือจากความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จึงจะสามารถทำการเผยแผ่พระพุทธศาสาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.2.5 ด้านสาธารณูปการ

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 64) การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวก สบาย การทำถนนทางเดินในวัด และการตบแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการเป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งที่จำเป็น รักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และซ่อมแซมสิ่งชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้ เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4-8) ได้ให้ความหมายว่า การสาธารณูปการ หมายถึง การดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยเฉพาะมีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคาริก โดยเฉพาะศาสนสมบัติ

แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ 1. ศาสนสมบัติวัด เช่น ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้น ซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแลรักษาให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย 2. ศาสนสมบัติกลาง เช่น ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง ได้แก่ ที่ดินและผลประโยชน์ วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงดูแลรักษา ทั้งนี้การจัดการศาสนสมบัติภายในวัดจะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตามกฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคม และจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป หากไม่จำเป็น

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33-34) การสาธารณูปการ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและการก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมศาสนาเป็นบางส่วน เรียกว่า เงินอุดหนุนบูรณะวัด

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 11) ได้ให้ความหมายว่า การสาธารณูปการ หมายถึง การพัฒนาวัด การบำรุงรักษาวัด การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งให้มีความมั่นคงถาวรและเรียบร้อยดีงาม เป็นที่ทำบุญ บำเพ็ญกุศล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมและเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชน

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) การสาธารณูปการ หมายถึง การพัฒนาวัด การบำรุงรักษาวัด การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัดให้เรียบร้อยดีงาม เป็นที่ทำบุญ บำเพ็ญกุศล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุของสังคมนั้น ๆ เป็นที่อำนวยประโยชน์และเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชน

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการ เป็นการบำรุงรักษาและส่งเสริมการสร้างวัดให้เป็นที่อำนวยประโยชน์แก่ประชาชนหรือสังคมผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบไป โดยปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเดิมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินกิจกรรมพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุ ศาสนสถานอันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม

2.2.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์

จากการศึกษาการบริหารงานคณะสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปกครองไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของการปกครอง มีรายละเอียดดังนี้

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 66) การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป การสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมการสาธารณสงเคราะห์ถือเป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 4-8) การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การการดำเนินการช่วยเหลือสังคม โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ เช่น การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร และวัดที่ประสบภัยขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีการสวดศพเป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทาน การบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือการชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น

จินตนา คิ้วราชแยง (2563, หน้า 33-34) สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง งานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบท การพัฒนาชุมชนและสังคมโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนา เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุม อบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ การให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น

พระสุธา ไทย (2562, หน้า 11) สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม โดยการจัดกิจกรรมอันเป็นสาธารณสมบัติหรือสาธารณกุศล เช่น โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุ สามเณรภาคฤดูร้อน ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยยากไร้ เป็นต้น เพื่อใความช่วยเหลือแก่คนในชุมชนและยังเป็นการพัฒนาสังคมและชุมชน

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์และวิภาส ทองสุทธิ์ (2562, หน้า 2) สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือพระภิกษุ สามเณรและประชาชนทั้งจิตใจ รวมทั้งทางวัตถุที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย สมณวิสัยเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชนแห่งวัดนั้น ๆ และทั่วไป

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานที่พระสงฆ์ทำเพื่อสาธารณชน โดยบริหารจัดการตามหลักซึ่งไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของมหาเถรสมาคม และไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการสาธารณสงเคราะห์นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2.3.1 ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (good governance) หรืออาจเรียกได้ว่า หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรม แต่ความหมายดังกล่าวนั้นไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสั่งสมองค์ความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์มาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลายข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552, หน้า 5)

ธรรมาภิบาล ปรากฏครั้งแรกในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) ธนาคารโลกถือเป็นองค์กรที่ริเริ่มใช้ธรรมาภิบาลในปี ค.ศ.1989 ธนาคารโลกเชื่อว่าปัญหาการพัฒนามีฐานรากมาจากการบริหารจัดการ (good governance) ที่เกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับระบบการเมืองและการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งธนาคารโลกไม่มีสิทธิและไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้ อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ใช้คำว่า “governance” มีความหมายที่กว้างกว่าแนวคิดเรื่องการปกครองที่ใช้คำว่า “government” (World Bank, 1992, p. 1)

ธรรมาภิบาลในประเทศไทย คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะในการป้องกัน รวมถึงการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงาน ก.พ. นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะมาจัดทำบันทึกเรื่องการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแนะ และให้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2542 ต่อมาในวันที่ 10 สิงหาคม 2542 โดยได้ประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ในวันที่ 11 สิงหาคม 2542 นับว่าเป็นก้าวแรกในการวางฐานการบริหารราชการแนวใหม่ (ศิริลักษณ์ กาญจนโยธิน, 2550, หน้า 3)

ดังนั้น ธรรมาภิบาล ตามนัยนี้จึงหมายถึง “วิธีการปกครองสู่ความดีงามที่ยั่งยืน ได้แก่ ความเจริญรุ่งเรืองและความผาสุกของชนทั้งปวง” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 20 พ.ศ.2559

มีสาระสำคัญที่กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า ก่อให้เกิดกระแสการให้ความสำคัญต่อประชาชน ในฐานะที่เป็นพลเมืองของสังคมและประเทศ รวมถึงเป็นหุ้นส่วนการดำเนินกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองและหุ้นส่วนที่ดี ธรรมาภิบาลจะถูกสนใจมากกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะกระแสการพัฒนาการบริหารและเศรษฐกิจมีความสำคัญที่กระทบถึงกัน เช่นเดียวกับการพัฒนาการเมืองการปกครอง จึงได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากยิ่งขึ้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 2)

ในปลายทศวรรษที่ 1980 สหภาพโซเวียตซึ่งเป็นผู้นำคอมมิวนิสต์ได้ล่มสลายลง เป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์ที่กัดเซาะให้สหภาพโซเวียตต้องแตกสลายเป็นประเทศอิสระหลายประเทศ ทำให้กระแสประชาธิปไตยกลายเป็นกระแสการเมืองการปกครองหลักของโลก หลังจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโลกได้ส่งผลกระทบต่อระบบบริหารภาครัฐ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระแสประชาธิปไตย โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการของรัฐ หลังจากนั้นไม่นานกระแสการบริหารอีกกระแสหนึ่งก็ตามมา คือ กระแสแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นแนวคิดที่กระทบต่อการบริหารภาครัฐโดยตรง การบริหารภาครัฐแนวใหม่มุ่งเน้นความสำเร็จมากกว่ามุ้งเน้นกระบวนการ เช่น มุ่งความสำคัญต่อคุณภาพการบริการแก่ประชาชน ลดการควบคุมและมีการกระจายอำนาจการบริหารให้หน่วยงานบริการมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐเพื่อการให้บริการประชาชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐเพิ่มขึ้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 7)

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลเกิดจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่ได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินและหน้าที่ข้าราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล มุ่งส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีระบบตรวจสอบคุณภาพและมีการรับผิดชอบที่รัดกุม โดยการสร้างค่านิยมใหม่ที่ยอมรับร่วมกันบนฐานของความเชื่อใจและเกื้อกูลกันในสังคม

2.3.2 ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลถือเป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้ภาครัฐ ธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความรักสามัคคีเป็นพลังให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาและป้องกันภาวะวิกฤติที่จะมีมาในอนาคต จากการศึกษาความหมายของหลักธรรมาภิบาลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับธรรมาภิบาลไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องและความหมายของธรรมาภิบาล มีรายละเอียดดังนี้

สำนักงานคณะกรรมาการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 200) ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการ ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามครรลองครองธรรม

ดร.แสงชัย อภิชาตธนพัฒน์ (2559, หน้า 2-3) ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวโดยสรุป คือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบ เป็นต้น

หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอรัปชั่น

หลักการมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

หลักความรับผิดชอบ คือ ผู้บริหาร ตลอดจนคณะข้าราชการทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริหารเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันท่วงที

หลักความคุ้มค่า คือ ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรคนค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดนส่วนรวม

ภูดิศ นอขุนทด (2565, หน้า 1032) ธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ การปกครอง การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้การบริหารนี้ มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น ธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า (2560, หน้า 3) ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรมะ แปลว่าความถูกต้องดีงาม อภิบาล แปลว่าการปกครองหรือการปกปักรักษา ธรรมาภิบาลจึงแปลว่า การปกครองที่ยึดถือความถูกต้องดีงามเป็นหลัก หรือการปกครองโดยธรรม

โรดส์ (1996, หน้า 652-667) ได้ศึกษาเกี่ยวกับธรรมาภิบาลซึ่งรวบรวมความหมายไว้ว่ามีความหมายหลายอย่างและใช้ในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันออกไปตามหน่วยที่ศึกษา ที่สำคัญดังนี้

ธรรมาภิบาลในฐานะของอำนาจรัฐในการตัดสินใจในการดำเนินการบริหารที่ลดน้อยลง และประชาชนจะเป็นผู้เรียกร้อง ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐ

บรรษัทที่บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ซึ่งหมายถึงการดำเนินธุรกิจที่มีทิศทางและควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของนักบริหารองค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบชัดแจ้งทั้งงานของบริษัทพร้อมกับต้องรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมอีกด้วย การบริหารบริษัทนี้จะถือว่านักบริหารและผู้ถือหุ้นไม่ใช่บุคคลคนเดียวกัน ต้องเป็นนักบริหารมืออาชีพที่จะต้องตรวจสอบจากองค์กรตรวจสอบภายนอก ทั้งนี้มิใช่เพื่อผลกำไรอย่างเดียว แต่ต้องเปิดเผย โปร่งใสและสามารถกำหนดตัวผู้รับผิดชอบที่แท้จริง

การบริหารจัดการสาธารณะที่รัฐบาลจะต้องมีความสามารถในการริเริ่มเพื่อแข่งขันตอบสนองประชาชนเสมือนเป็นลูกค้ามากกว่าผู้ถูกปกครอง นักบริหารงานของรัฐมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ประกอบการผลักดันการทำงานจากระบบราชการไปสู่ชุมชนให้เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการเอง การวัดความสามารถของข้าราชการของรัฐ วัดจากประสิทธิผลในการทำงาน ข้าราชการของรัฐจะต้องถือว่าการบริการคือภารกิจของตน นอกจากนั้นจะเป็นตัวเชื่อมประสานทุกส่วนของสังคม กล่าวคือ ส่วนสาธารณะ เอกชน

และส่วนประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อประชาคม ซึ่งเรียกการบริหารนี้ว่าเป็นการบริหารงานสาธารณะแบบใหม่

ธรรมาภิบาลในฐานะที่เป็นการปฏิรูปการปกครอง ซึ่งเป็นการใช้กันอย่างกว้างขวางแพร่หลาย สำหรับการพัฒนาธรรมาภิบาลในที่นี้หมายถึงการใช้อำนาจทางการเมืองที่จะบริหารกิจการของชาติ โดยพัฒนาประสิทธิภาพของการบริการสาธารณะ ระบบตุลาการ และกฎหมายที่เป็นอิสระ มีความรับผิดชอบอย่างชัดแจ้งในการจัดการทางการเงิน มีการตรวจสอบสาธารณะที่เป็นอิสระ เป็นรัฐที่มีโครงสร้างสถาบันที่หลากหลาย และต้องยอมรับความเป็นอิสระของสื่อมวลชน ซึ่งทำให้อำนาจรัฐได้รับการยอมรับและมีความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตย ธรรมาภิบาลแบบนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างการบริหารงานสาธารณะกับประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง

ธรรมาภิบาลในแง่ของระบบสังคม ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบที่ตอบสนองความต้องการของส่วนย่อย การมีปฏิสัมพันธ์จะเกิดจากการยอมรับในความต่างของระบบ เป็นระบบที่พลวัตของระบบทำให้สามารถแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของส่วนต่าง ๆ อย่างยั่งยืน โดยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะสามารถสร้างแบบของปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาของชาติ ภารกิจของรัฐบาลก็คือความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหา รวมทั้งเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุปก็คือ เป็นการบริหารจัดการที่แต่ละหน่วยของภาครัฐและเอกชนร่วมกัน และถือว่าต่างฝ่ายต่างเป็นหุ้นส่วน โดยเน้นการดำเนินการแบบร่วมริเริ่ม รับผิดชอบ การมีปฏิสัมพันธ์แบบนี้มิใช่จะใช้ในระดับชาติ แต่ยังเป็นธรรมาภิบาลในระดับนานาชาติ ในระดับภูมิภาคและระดับโลก

ธรรมาภิบาลในแง่ของการจัดระบบองค์การเครือข่ายจากภาคสาธารณะและภาคเอกชน ในกรณีนี้เกิดจากการเกี่ยวพันระหว่างองค์การต่าง ๆ ที่สามารถรวบรวมทรัพยากรมาเพื่อจะได้บริการต่อสาธารณะ ดังนั้น องค์การเครือข่ายจะสามารถนำเอาข่าวสารข้อมูลและเงิน รวมทั้งเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกันในการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ เช่น ในโครงการร่วมระหว่างองค์การ ที่สำคัญก็คือเมื่อไรมีระบบพันธมิตรเกิดขึ้น ก็จะมีทรัพยากรมากขึ้นด้วย ยังทำให้มีอิสระและมีอำนาจในการต่อรองเกิดขึ้นด้วย รัฐบาลกลางจะเข้ามาก้าวก่ายสั่งการได้อย่างมีข้อจำกัด

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้การบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้ประเทศนี้มีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรม ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีการปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่เรียกว่า สังคมที่ประกอบด้วยธรรม เป็นสังคมที่ใช้หลักธรรมาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในทุกกรณีที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2.3.3 องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลทั้งหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงบประมาณและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (สถาบันพระปกเกล้า, 2558, หน้า 57) และเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 ได้มีมติเห็นชอบข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป โดยหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนส่งเสริมฯ ดังกล่าว ซึ่งในการประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน ตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. ได้เสนอ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555, หน้า 18) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักธรรมาภิบาลที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ เพื่อนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2559) ได้จำแนกองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การมีกฎระเบียบที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีการบังคับใช้กันอย่างเสมอภาคและไม่มีการเลือกปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน (Double Standard) มีการปฏิบัติเป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เคารพสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมาย

2. หลักคุณธรรม (Virtue) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ ร่วมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย มีความอดทน และร่วมกันป้องกันการคอรัปชั่นในองค์การ

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การบริหารจัดการตรวจสอบได้ เช่น การทำงานที่เปิดเผย การจัดระบบงานที่ชัดเจน มีกระบวนการที่ตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ถูกต้องและโปร่งใส

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การกระจายอำนาจในการจัดการ บริหารและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผนการทำงานและร่วมปฏิบัติงาน

5. หลักความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ (Accountability) หมายถึง ความตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบ ความสำนึกในความรับผิดชอบ การเอาใจใส่ การกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา

การเปิดโอกาส พร้อมที่จะให้ตรวจสอบประเมินผลที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบ การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่จากการดำเนินการ

6. หลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) หมายถึง การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

สำนักงานคณะงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555, หน้า 18) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล 6 ข้อ ที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าเป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาล มีดังนี้

1. หลักนิติธรรม มีกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่มีความเที่ยงตรง เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายในสังคม และการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความยุติธรรม บังคับใช้อย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ

2. หลักคุณธรรม คนมีจิตสำนึกและยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีกระบวนการทำงาน มีกฎเกณฑ์ กติกา และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนประชาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการได้สะดวก มีระบบตรวจสอบที่ดีและมีสื่อมวลชนที่เป็นอิสระ

4. หลักการมีส่วนร่วม คือ หลักการที่มีฉันทานุมัติร่วมในสังคม เมื่อมีความแตกต่างในความเห็นในสังคม จะต้องดำเนินการหาข้อตกลงร่วมกันที่ดีที่สุด เป็นกลางที่สุด และต้องเป็นความสนใจร่วมของสังคมนั้น ๆ การที่ได้มาซึ่งฉันทานุมัตินี้ จำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และแง่มุมทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ เป็นอย่างดี

5. หลักความรับผิดชอบ ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การตัดสินใจกระทำการใด ๆ ต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบต่อสาธารณะหรือผู้มีส่วนได้เสียกับหน่วยงานนั้น และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำนั้น ๆ

6. หลักความคุ้มค่า เป็นหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยยึดถือประโยชน์สูงสุดของสังคมและประเทศชาติ หลักการมีส่วนร่วมบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญและมีผลกระทบต่อผู้คนในสังคม หลักการมีส่วนร่วมนี้ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์สามารถทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการเลือกตั้ง การสอบถาม การไต่สวนสาธารณะ การประชุมสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การออกเสียงประชามติ การแสดงมติมหาชน การเสนอร่างกฎหมาย การระงับยับยั้ง การออกกฎหมายหรือโครงการของรัฐและการถอดถอน

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า (2560, หน้า 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับการเป็นไปตามกฎหมาย ปฏิบัติตามกติกาอย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความยุติธรรมของประชาชน

2. หลักคุณธรรม (Ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สนับสนุนให้ประชาชนขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพที่สุจริตจนกลายเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการทุจริตคอรัปชั่น และการฉ้อราษฎร์บังหลวง

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน

5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การมีจิตสำนึกในหน้าที่ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม สิทธิและหน้าที่ และปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง รวมถึงเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างตามหลักประชาธิปไตย

6. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลิตสินค้าอย่างมีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

รินทร์ลภัส วุฒิปรีชาสิทธิ์ (2562, หน้า 25-27) ได้กล่าวถึงการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งชุมชนและครอบครัว เพื่อเสริมรากฐานของสังคม รวมทั้งการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลยั่งยืน อันเป็นการยึดหลักสำคัญของกลไกการบริหารจัดการที่ดี 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ถือเป็นกฎกติกาในสังคมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิก มีระบบลงโทษที่เหมาะสม เหล่านี้จะช่วยควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม

2. หลักคุณธรรม เป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และประกอบอาชีพสุจริต

3. หลักความโปร่งใส การทำงานที่เปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ จะส่งผลให้การทุจริตคอรัปชั่นและความด้อยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการลดลง ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจว่าข้าราชการมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน

4. หลักการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่ทวีความสำคัญต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองมากขึ้นทุกขณะ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ การบวนการดำเนินโครงการ รวมทั้งได้เสริมสร้างขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นการสื่อสารสองทาง เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความสามัคคีในชาติ ในขณะเดียวกันก่อให้เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการดำเนินงานของภาครัฐที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

5. หลักความคุ้มค่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม คำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ โดยยึดประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน

6. หลักความรับผิดชอบ เป็นกระบวนการทำงานที่จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น ความสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. การมีเป้าหมายที่ชัดเจน 2. การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการรับผิดชอบ 3. การทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง 4. การมีแผนสำรอง 5. การติดตามประเมินผลการทำงาน 6. การทำงานให้ดีขึ้น เนื่องจากภาครัฐเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการของรัฐในทุกระดับ ดังนั้นจึงต้องสร้างเครื่องมือและวัฒนธรรมสำนึกรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่ออำนาจหน้าที่ในการบริหาร รวมถึงการบังคับให้เกิดความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้ จะช่วยคุมประพฤติของข้าราชการให้รับผิดชอบภารกิจต่อสังคม

สมาคมเทศบาลแห่งวิคตอเรีย (2008, หน้า 7) สมาคมเทศบาลแห่งวิคตอเรีย (Municipal Association of Victoria) ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participatory) หมายถึง ทุกคนที่ได้รับผลกระทบควรมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น เสนอข้อแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountable) หมายถึง หน่วยงานมีหน้าที่ในการรายงานอธิบายข้อเท็จจริงให้ประชาชนรับทราบและรับผิดชอบต่อผลที่ตามมาจากการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ความรับผิดชอบถือเป็นข้อกำหนดพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

3. ความโปร่งใส (Transparent) หมายถึง ประชาชนทุกคนสามารถติดตามและสามารถเห็นขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงเหตุผลในการตัดสินใจของหน่วยงานหรือสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้เมื่อได้รับผลกระทบ

4. การตอบสนอง (Responsive) หมายถึง การตอบสนองความต้องการของชุมชนในขณะเดียวกันก็ปรับความต้องการให้เสมอภาคกัน

5. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effective and Effcient) หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ควรคำนึงถึงทรัพยากรบุคคล เวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลดีที่สุด

6. ความเสมอภาคและการเป็นส่วนหนึ่ง (Equitable and Inclusive) หมายถึง ประชาชนทุกคนไม่แบ่งชนชั้น ควรมีโอกาสได้รับการพิจารณาผลการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมกัน

7. การยอมรับกฎหมาย (Law abiding) หมายถึง การอยู่ภายใต้กฎหมาย ยกตัวอย่างกรณีรัฐบาลท้องถิ่นในรัฐวิคตอเรีย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติเรื่องความเท่าเทียมกัน พ.ศ.2553 เป็นต้น

สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลนั้นได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายลำดับรอง รวมทั้งการนำมาปรับใช้ในสังคมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นระยะเวลาพอสมควร รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศและองค์กรภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญมาก เพราะหลักธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการสากลที่สนับสนุนสังคมที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อประเทศไทยใช้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการสำคัญในการขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควบคู่กับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องความหมายหรือคำนิยามของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและองค์กรต่าง ๆ มีการเรียกชื่อ หรืออธิบายความหมายเพื่อการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมนั้น ๆ

2.4 บริบทพื้นที่ศึกษา

อำเภอนบพิตำ

นบพิตำ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสามของจังหวัดนครศรีธรรมราช รองจากอำเภอทุ่งสง และอำเภอชะอวด ตามลำดับ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชประมาณ 52 กิโลเมตร

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอนบพิตำตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) และอำเภอสิชล
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอท่าศาลา
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าศาลา อำเภอพรหมคีรีและอำเภอพิปูน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านนาสาร (จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

ประวัติ

ตำนานเมืองนครศรีธรรมราชกล่าวว่า เมื่อมหาศักราช 1588 ปีมะเมีย (ตรงกับ พ.ศ.2209) พระพนมวังและนางสะเดียงทองสร้างป่าเป็นนา และบำรุงพระมหาธาตุ ณ เมืองจรุงสระ นอกเมืองนครดอนพระ มีการสร้างป่าเป็นนา ในท้องที่ที่อยู่ในเขตอำเภอนบพิตำ ในปัจจุบัน

พบว่าน่าจะเป็นไปได้ที่กล่าวถึงนั้นคือบริเวณบ้านนบและบ้านพิตำในเขต อำเภอนี้เคยเป็นที่สร้างทำนบกั้นน้ำ สำหรับ "สร้างป่าเป็นนา" สอดคล้องกับที่ จ.ส.ต.เล็ก สุขประชา เล่าว่า บริเวณนี้เคยมีคันดินใหญ่มาก

ซึ่งเชื่อมต่อกับนาและแนวร่องน้ำที่ติดต่อกับคลองกลาย มีคำว่าพนัง ซึงเป็นชื่อวัดเก่าแก่ คือ วัดพนังตรา ที่ตอนหลังกลายเป็น "วัดนางตรา" ก็บ่งถึงความเกี่ยวโยงกับเรื่อง “นบ” กั้นน้ำ อันน่าจะมีส่วนเรียกบ้านนี้ว่า "นบพิตำ"

ส่วนคำว่า "พิตำ" สันนิฐานกันว่า เป็นคำภาษาทมิฬเพี้ยนมาจาก "ติรำ" ซึ่งหมายถึง"น้ำ" "นบพิตำ" จึงน่าหมายถึงทำนบกั้นน้ำดังกล่าวแล้ว การที่ชนชาติทมิฬเข้ามาเกี่ยวพันกับภาคใต้ส่วนนี้มีประจักษ์พยานอยู่มาก เช่น ศิลาจารึก ภาษาทมิฬที่วัดพระบรมธาตุ เป็นต้น

ท้องที่อำเภอนบพิตำเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอท่าศาลา กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็น กิ่งอำเภอนบพิตำ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ปีเดียวกัน และต่อมาในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น อำเภอนบพิตำ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน

คณะสงฆ์อำเภอนบพิตำ

คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันมีวัดจำนวนทั้งหมด 626 วัด มีพระภิกษุ จำนวน 3,370 รูป โดยแบ่งเป็นคณะสงฆ์อำเภอนบพิตำ มีวัดจำนวนทั้งหมด 19 วัด มีพระภิกษุจำนวน 120 รูป

วัดในอำเภอนบพิตำ

1. วัดนพรัตนาราม ตำบลกรุงชิง
2. วัดเปียน ตำบลกรุงชิง
3. วัดปากลง ตำบลกรุงชิง
4. สำนักสงฆ์ถ้ำหลอด ตำบลกรุงชิง
5. วัดเขาน้อย ตำบลกะหรอ
6. วัดคงคาวดี ตำบลกะหรอ
7. วัดทุ่งคาวนาราม ตำบลกะหรอ
8. วัดโทตรี ตำบลกะหรอ (พระครูสมุห์วิรุฬ รก.)
9. สำนักสงฆ์ทุ่งคาวนาราม ตำบลกะหรอ
10. วัดนาเหรง ตำบลนาเหรง

11. วัดในตูล ตำบลนาเหรง
12. วัดโพเตมีย์ ตำบลกะหรอ
13. วัดวังเลา ตำบลนาเหรง
14. วัดอู่ทอง ตำบลกะหรอ
15. วัดโรงเหล็ก ตำบลนบพิตำ
16. วัดสวนกลาง ตำบลนบพิตำ
17. วัดใหม่ไทยเจริญ ตำบลนบพิตำ
18. วัดท่าพุด ตำบลนาเหรง
19. วัดเขาเหล็ก ตำบลนบพิตำ

คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชมีการบริหารที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ.2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ซึ่งมีการปฏิบัติหน้าที่การรับผิดชอบตามสัดส่วนที่ กำหนดไว้เพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎมหาเถรสมาคม

สรุปได้ว่า ลำดับขั้นตอนในการปกครองครองสงฆ์ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้ปกครองสูงสุด และได้มีการกระจายอำนาจการปกครองสงฆ์ไปเป็นเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ในการปกครองดูแลรับผิดชอบในส่วนของพื้นที่นั้น ๆ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์

เสาวรถย์ ดีล้วน (2564, หน้า 63 - 74) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นในด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลเมื่อจำแนกตามอายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .001 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า แตกต่างกันในทุกด้าน ส่วนการจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

พระสมุห์ปิยพงษ์ วงศ์ตาผา (2563, หน้า 90 - 91) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม” จากผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นมากกว่าพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะ ด้านศาสนศึกษา และด้านสาธารณูปการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นมากกว่าพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะ (3) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามนิกายที่สังกัด โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศาสนศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมหานิกายมีความคิดเห็นมากกว่าธรรมยุติกนิกาย (4) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่มีพรรษาแตกต่างกัน โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามวุฒิการศึกษานักธรรม โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน (6) ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (7) การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการยกระดับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

พระสุระ สนิทชัย และ รัชพล ศรีขาวรส (2562, หน้า 326 - 336) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปกครอง (μ = 4.16) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (μ = 4.03) ด้านการศาสนศึกษา (μ = 3.87) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ (μ = 3.71) ด้านการสาธารณูปการ (μ = 3.65) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (μ = 3.11) ตามลำดับ (2) พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษา

และตำแหน่งหน้าที่ทางคณะสงฆ์ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์ และ วิภาส ทองวิสุทธิ์ (2562, หน้า 336 - 347) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ คณะสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี โดยศึกษาประชากรทั้งหมด จำนวน 256 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวบข้อมูลในการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) แบบ Independent samples) และ F-test (one way Anova) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสาธารณูปการ (μ = 4.27) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ (μ = 4.17) ด้านการปกครอง (μ = 4.08) ด้านการเผยแผ่ศาสนา (μ = 3.97) ด้านการศาสนศึกษา (μ = 3.76) ตามลำดับ

พระมหาภคพนธ์ วัฒนโชติกัญจน์ และ วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ (2563, หน้า 102 - 104) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interviwe) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะปกครอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความ (Interpretation) สรุปผลออกมาในรูปแบบการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พระสังฆาธิการมีบทบาทในการเข้าไปดูแลในส่วนกิจการคณะสงฆ์และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามลำดับ การปกครองพระสังฆาธิการมีความพยายามที่จะหาแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ในระยะยาว เพื่อการพัฒนาของพระพุทธศาสนาที่ยั่งยืน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่สามารถแยกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ในพื้นที่ขาดบุคลากรด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่และ

ผู้ทำหน้าที่ด้านศาสนศึกษา ด้านการเผยเผยขาดแคลนบุคลากรและแนวทางการเผยแผ่ที่ชัดเจน ด้านงบประมาณในการสนับสนุนในการบูรณซ่อมแซมหรือการสร้างศาสนสถานและการสนับสนุนด้านการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และด้านการทำงานร่วมกัน (3) แนวทางการแก้ไข ควรเพิ่มสถานที่หรือหน่วยงานที่รับรองในด้านของการพัฒนาบุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดหางบประมาณในการสนับสนุนให้ทั่วถึงและเพียงพอ และควรมีการทำงานร่วมกันของคณะสงฆ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

พระครูสาทรวชิรานุรักษ์ (ดีวัน) (2564, หน้า 1 - 12) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร รวม 6 ด้าน แปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการปกครอง รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ตามลำดับ (2) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวิทยฐานะทางโลก วิทยฐานะทางธรรม และพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานของพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า (1) ด้านการปกครอง ความถี่สูงสุด ได้แก่ การเสนอแต่งตั้งพระสังฆาธิการ ควรพิจารณาหลักความสามารถมากกว่าความอาวุโส (2) ด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ความถี่สูงสุด ได้แก่ เจ้าอาวาสแต่ละวัดควรจัดส่งพระภิกษุ สามเณรไปอบรมจริยธรรม ศีลธรรมแก่นักเรียนตามสถานศึกษาประจำ (3) ด้านการศาสนศึกษา ความถี่สูงสุด ได้แก่ เจ้าอาวาสควรสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดได้ศึกษาต่อในระดับสูงยิ่งขึ้นไป ทั้งทางโลกและทางธรรมตามความสามารถ (4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ความถี่สูงสุด ได้แก่ เจ้าอาวาสควรมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนเป็นประจำทุกปี (5) ด้านสาธารณูปการ ความถี่สูงสุด ได้แก่ เจ้าอาวาสควรมีการวางแผนการก่อสร้างถาวรวัตถุ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ความถี่สูงสุด ได้แก่ คณะสงฆ์ควรจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์วัดที่ประสบสาธารณภัยหรือขาดแคลน

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

พระเฉลิมชัย นาคเสโน (ทิศแดง), วรวุฒิ อินทนนท์ และ กชกร เดชะคำภู (2566, หน้า 188 - 202) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก และระดับการบริหารงานคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง (2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อการบริหารคณะสงฆ์ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านที่มีอำนาจพยากรณ์มากที่สุดไปหาน้อย คือ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า

ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้ร้อยละ 68 และ (3) แนวทางที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ (1) ด้านการปกครอง ยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัย (2) ด้านการศาสนศึกษา พัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถทางธรรม (3) ด้านการเผยแผ่ มีความพร้อมด้านบุคลากรและด้านเทคโนโลยี (4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ให้การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร และประชาชนให้ได้รับการศึกษา (5) ด้านการสาธารณูปการ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารพัฒนาวัด (6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ส่งเสริมช่วยเหลือวัด พระภิกษุ สามเณร และประชาชน

พระมหาสมยศ กลฺยาณกิตฺติ (มานะคงคา) (2563, หน้า 126 - 130) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) และประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88) (2) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความมีส่วนร่วม (β = .295) และด้านหลักความโปร่งใส (β = .255) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ด้านหลักความรับผิดชอบ (β = .161) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านหลักนิติธรรม (β = .110) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนครได้ร้อยละ 63 (3) แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ควรมีการกำหนดกฎระเบียบที่รัดกุมเกี่ยวกับการดูแลศาสนสมบัติของวัดตามกฎระเบียบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติอย่างเคร่งครัด ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองคณะสงฆ์ และดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครองในระดับต่าง ๆ รัฐบาลควรให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรเพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาให้สูงขึ้น พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้มีความรู้รอบด้านทั้งทางโลกและทางธรรมอยู่เสมอ และควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน เป็นศูนย์รวมในการสร้างสามัคคีในชุมชน

พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย (2564, หน้า 1 - 16) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น ระดับความคิดเห็น

ของพระสังฆาธิการต่อการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 หลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด คือ หลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า ความโปร่งใส และหลักคุณธรรม ซึ่งมีหลักธรรมาทางพระพุทธศาสนาที่วัดได้นำมาประยุกต์ใช้ และเมื่อนำหลักธรรมาภิบาลไปบูรณาการกับการบริหารจัดการวัดแล้ว การปกครองที่บกพร่องทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศาสนศึกษามีปัญหาหลายด้าน บุคลากร งบประมาณ และวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการเข้ากับวิทยาการสมัยใหม่ การเผยแผ่ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ การสาธารณูปการต้องบริหารในรูปคณะกรรมการให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การศึกษาสงเคราะห์ จัดกองทุนช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และการสาธารณสงเคราะห์ ต้องทำหน้าที่ช่วยประชาชน โดยเกลี่ยทรัพยากรจากส่วนที่มากไปสู่ส่วนที่ขาดแคลน

พระจักรี วิจกฺขโณ (สิทธิสุววณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562, หน้า 51 - 62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)” ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) โดยรวมทั้ง 6 หลัก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ส่วนหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ด้านการเปรียบเทียบ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) จำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมที่ต่างกัน พบว่า จำแนกตามอายุโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามพรรษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญและวุฒิการศึกษาทางธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ด้านแนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) 1) หลักคุณธรรม พระสังฆาธิการต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นที่ตั้ง มีความเสียสละ มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง 2) หลักนิติธรรม พระสังฆาธิการต้องมีความเคารพในพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ คำสั่ง รวมถึงกฎหมายบ้านเมือง 3) หลักความโปร่งใส พระสังฆาธิการต้องมีการเปิดเผยข้อมูล สามารถตรวจสอบได้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำรายรับ-รายจ่าย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง 4) หลักการมีส่วนร่วม พระสังฆาธิการต้องกระจายงานให้แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึง

ความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและข้อเสนอต่าง ๆ 5) หลักความรับผิดชอบ พระสังฆาธิการที่ปฏิบัติงาน ต้องมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอย่างถ่องแท้ มีความรับผิดชอบในงาน รวมถึงต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที 6) หลักความคุ้มค่า พระสังฆาธิการต้องสามารถที่จะจัดสรรทรัพยากรที่มีให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีความประหยัด มีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

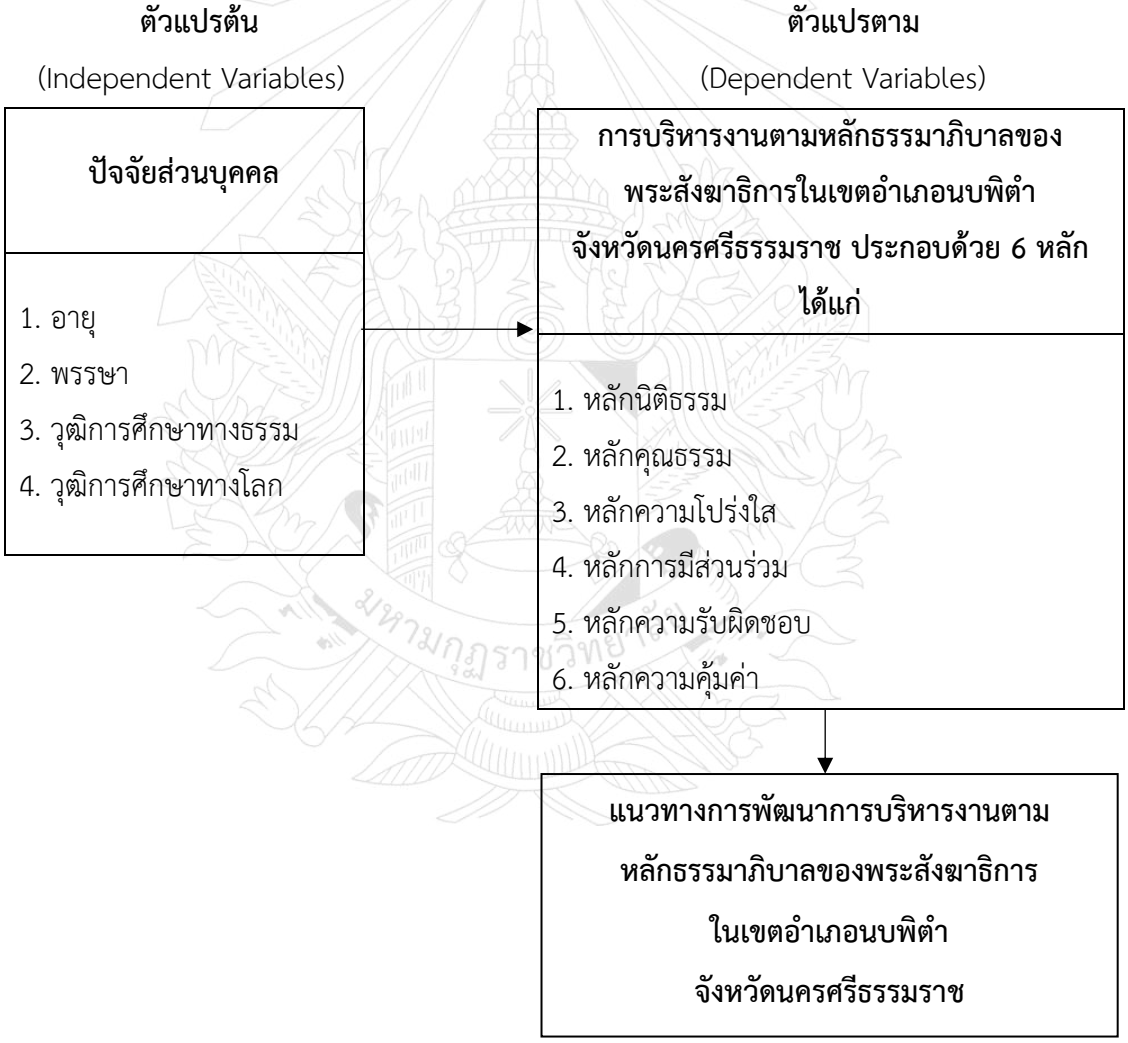
พระครูสังฆรักษ์ธีรภัทร์ อิทฺธิปญฺโญ (กองนิมิตร) (2563, หน้า 140 - 146) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ (1) ด้านการบำรุงรักษาวัด ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.50) (2) ด้านการปกครองและสอดส่อง ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.59) (3) ด้านเป็นธุระในการศึกษาอบรม ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.66) และ (4) ด้านให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.53) ตามลำดับ 2) พระสงฆ์ที่มีอายุ และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษา มีวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า (1) คณะสงฆ์ขาดการปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (2) ขาดระบบในการตรวจสอบบัญชีรายรับ-จ่ายของวัด (3) ขาดระบบในการตรวจตราคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ (1) แต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ (2) พัฒนาระบบในการตรวจสอบบัญชีรับ-จ่ายของวัด (3) มีการตรวจตราคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

วุฒิพงษ์ พิมพ์ธาตุ และ วินัย ผลเจริญ (2566, หน้า 99 - 110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสงฆ์และสามเณรมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะของพระภิกษุ สามเณรในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ด้านนิติธรรม ควรมีการวางกฎระเบียบของวัดในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะตามหลักพระธรรมวินัย ด้านคุณธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในวัด ด้านความโปร่งใส การจัดซื้อ-จัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด ควรเป็นไปตามแบบแผนด้วยความบริสุทธิ์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด ด้านความรับผิดชอบ ควรปรับปรุง

ระบบการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ด้านหลักความคุ้มค่า การจัดซื้อ-จัดสร้าง ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2560, หน้า 4) ซึ่งผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-interview) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1) ประชากร ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป (สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม, เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม, เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล, เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ และเจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก จำนวน 5 รูป

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีเทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ที่จำวัดในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด คือ 120 รูป ซึ่งผู้วิจัยนำรายชื่อจากวัดในพื้นที่อำเภอนบพิตำ และกำหนดทุกคนเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคจากการเลือกแบบมีรายละเอียดดังนี้

ที่	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง
1	พระครูภาวนารัตนวิสิฐ	เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม
2	พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ	เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม
3	พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท	เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล
4	พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ	เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ
5	พระครูภัทรธรรมาภรณ์	เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของเครื่องมือ

3.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิดแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษา ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และวุฒิทางโลก จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 6 ด้าน จำนวน 36 ข้อดังนี้

1) หลักนิติธรรม จำนวน 6 ข้อ
2) หลักคุณธรรม จำนวน 6 ข้อ
3) หลักความโปร่งใส จำนวน 6 ข้อ

4) หลักความโปร่งใส จำนวน 6 ข้อ

5) หลักการมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ

6) หลักความคุ้มค่า จำนวน 6 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของลิเคิร์ท ดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าวนำมากำหนดเป็นเป็นกรอบให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบปลายปิด (Close - ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม จำนวน 3 ท่าน

1) พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ

2) พระครูปลัดอธิษฐ์ สุวฑโฒ, ดร.

3) รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 197) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับพระในเขตอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (ส่งศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 205) ได้ค่าเท่ากับ 0.983

3.4.7 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ขอรับหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าคณะอำเภอนบพิตำ

2) แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

3.5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ วัดนพรัตนาราม วัดบ่อน้ำร้อนวนาราม เจ้าอาวาสวัดในตูล วัดใหม่ไทยเจริญ และวัดเขาเหล็ก จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการจดบันทึกเป็นเอกสารและบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาต

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

2) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2541, หน้า 75)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า มีการบริหารอยู่ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า มีการบริหารอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า มีการบริหารอยู่ในระดับปานกลา
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า มีการบริหารอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่า มีการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะทำการจัดข้อมูล (Data grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสนทนาที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้สำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อใช้สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป ได้แก่

3.7.1 ร้อยละ (Percentage)

สูตร $P = \frac{X \times 100}{n}$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

n = จำนวนประชากร

3.7.2 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

สูตร

$\mu = \frac{\sum_{i=1}^{n} x_i}{N}$

$\sum_{i=}^{n}$ = ผลรวมของคะแนนคนที่ 1 ถึงคนที่ N

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

3.7.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สูตร

$S = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

3.7.4 ค่า IOC (Item-Objective Congruence Index)

สูตร $IOC = \sum R/N$

IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

R = คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

คะแนนของผู้เชี่ยวชาญกำหนดได้ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่ายังไม่ถูกต้อง/ไม่สอดคล้อง/ไม่ตรงวัตถุประสงค์-1

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี (Mixed Methods) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระในเขตอำเภอนบพิตำ จำนวน 120 รูป มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

4.2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 ผลการสรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

μ	หมายถึง	คะแนนค่าเฉลี่ย (Mean)
σ	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
N	หมายถึง	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 รูป เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
อายุ		
1. 20-30 ปี	25	20.80
2. 31-40 ปี	46	38.40
3. 41 ปีขึ้นไป	49	40.80
พรรษา		
1. 1-5 พรรษา	21	17.50
2. 6-10 พรรษา	35	29.20
3. 11 พรรษา ขึ้นไป	64	53.30
วุฒิทางธรรม		
1. นักธรรมชั้นตรี	13	10.80
2. นักธรรมชั้นโท	24	20.00
3. นักธรรมชั้นเอก	83	69.20
วุฒิทางโลก		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	35	29.20
2. ปริญญาตรี	65	53.30
3. สูงกว่าปริญญาตรี	20	17.50
รวมทั้งหมด	**120**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.80 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 46 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.40 และอายุ 20-30 ปี จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.80 ตามลำดับ

2. พรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาคือ มีพรรษา 6-10 พรรษา จำนวน 35 รูป คิดเป็นร้อยละ 29.20 และ มีพรรษา 1-5 พรรษา จำนวน 21 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.50

3. วุฒิทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก จำนวน 83 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.20 รองลงมาคือ นักธรรมชั้นโท จำนวน 24 รูป คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ นักธรรมชั้นตรี จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 10.80 ตามลำดับ

4. วุฒิทางโลก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี จำนวน 65 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 รูป คิดเป็นร้อยละ 29.20 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

4.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกหลักธรรม

(N = 120)

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	หลักนิติธรรม	4.60	0.14	มากที่สุด
2.	หลักคุณธรรม	4.64	0.19	มากที่สุด
3.	หลักความโปร่งใส	4.58	0.16	มากที่สุด
4.	หลักการมีส่วนร่วม	4.60	0.17	มากที่สุด
5.	หลักความรับผิดชอบ	4.51	0.18	มากที่สุด
6.	หลักความคุ้มค่า	4.53	0.18	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.58**	**0.08**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกหลักธรรม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย (μ = 4.58, σ = 0.08) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักธรรม พบว่า หลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.64, σ = 0.19) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.14) และ หลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.17) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย (μ = 4.51, σ = 0.18) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน)

(N = 120)

ข้อ	หลักนิติธรรม	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการปกครองโดยยึดธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อควบคุมคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยตามหลักนิติธรรม	4.90	0.28	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการมีการจัดการให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมตามกฎระเบียบของแม่กองธรรม รวมถึงการใช้งบประมาณในด้านการจัดการศึกษาโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ตามหลักนิติธรรม	4.44	0.50	มาก
3.	พระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสถาบันการศึกษาและชุมชน เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยตามหลักนิติธรรม	4.58	0.50	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการจัดให้มีการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตามหลักพระธรรมวินัยโดยใช้หลักนิติธรรม	4.68	0.47	มากที่สุด
5.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมและกฎหมายของบ้านเมืองตามหลักนิติธรรม	4.56	0.50	มากที่สุด
6.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินกิจการด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคมตามพระธรรมวินัยและกฎหมายตามหลักนิติธรรม	4.53	0.50	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.60**	**0.14**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน) มีค่าแปลผลโดยรวม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.14) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองโดยยึดธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อควบคุมคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยตามหลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.90, σ = 0.28) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการจัดให้มีการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตามหลักพระธรรมวินัยโดยใช้หลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.68, σ = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการจัดการให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมตามกฎระเบียบของแม่กองธรรม รวมถึงการใช้งบประมาณในด้านการจัดการศึกษาโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ตามหลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.44, σ = 0.50) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน)

(N = 120)

ข้อ	หลักคุณธรรม	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามและมีความซื่อสัตย์ตามหลักคุณธรรม	4.73	0.44	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ยึดหลักความถูกต้องปราศจากการทุจริตตามหลักคุณธรรม	4.73	0.44	มากที่สุด
3.	พระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอนตามหลักคุณธรรม	4.51	0.50	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอดโดยคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหา ไม่บิดเบือนคำสอนตามหลักคุณธรรม	4.54	0.50	มากที่สุด
5.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม	4.70	0.46	มากที่สุด
6.	พระสังฆาธิการมีการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอน รวมถึงเอื้อเฟื้อสงเคราะห์แก่สังคมโดยส่วนรวมตามหลักคุณธรรม	4.65	0.48	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.64**	**0.19**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน) มีค่าแปลผลโดยรวม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.64, σ = 0.19) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และมีความซื่อสัตย์ตามหลักคุณธรรม และ พระสังฆาธิการมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ยึดหลักความถูกต้องปราศจากการทุจริตตามหลักคุณธรรมเพียงใด (μ = 4.73, σ = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.70, σ = 0.46) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ พระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไปโดยยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอนตามหลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.51, σ = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้)

(N = 120)

ข้อ	หลักความโปร่งใส	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการปกครองที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส	4.65	0.48	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส และมีการเปิดเผยการใช้งบประมาณที่ชัดเจนตามหลักความโปร่งใส	4.45	0.50	มาก
3.	พระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดการศึกษาที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎกติกา และงบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส	4.76	0.43	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎ กติกาที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส	4.54	0.50	มากที่สุด
5.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณอย่างเปิดเผยตามหลักความโปร่งใส	4.44	0.50	มาก
6.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่มีการเปิดเผยข้อมูล และการพิจารณางบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส	4.63	0.49	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.58**	**0.16**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย (μ = 4.58, σ = 0.16) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดการศึกษาที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎ กติกา และงบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ย (μ = 4.76, σ = 0.43) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ย (μ = 4.65, σ = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณอย่างเปิดเผยตามหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ย (μ = 4.44, σ = 0.50) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน)

(N = 120)

ข้อ	หลักการมีส่วนร่วม	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม	4.64	0.48	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้กลไกการทำงานตามหลักการมีส่วนร่วม	4.71	0.46	มากที่สุด
3.	พระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาและเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียนที่จะเข้ามารับทุนที่มีคณะสงฆ์และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักการมีส่วนร่วม	4.71	0.46	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงาน และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม	4.62	0.50	มากที่สุด
5.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณ ที่เปิดโอกาสให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจตามหลักการมีส่วนร่วม	4.38	0.49	มาก
6.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในการทำงานตามหลักของการมีส่วนร่วม	4.63	0.48	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.60**	**0.17**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.17) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ มีส่วนร่วมรับรู้กลไกการทำงานตามหลักการมีส่วนร่วม และ พระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษา และเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียนที่จะเข้ามารับทุนที่มีคณะสงฆ์และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.71, σ = 0.46) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.64, σ = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณ ที่เปิดโอกาสให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจตามหลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย (μ = 4.38, σ = 0.49) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน)

(N = 120)

ข้อ	หลักความรับผิดชอบ	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความสำนึกในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ	4.59	0.49	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการที่รับผิดชอบด้านการศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ	4.41	0.49	มาก
3.	พระสังฆาธิการ มีการจัดการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และตระหนักในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ	4.60	0.49	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการมีกระบวนการทำงานในการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอด โดยมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ	4.48	0.50	มาก
5.	พระสังฆาธิการมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ	4.38	0.49	มาก
6.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมที่มีวัดและพระสังฆาธิการเป็นแกนนำ มีการประเมินผลและตรวจสอบการทำงาน เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ	4.58	0.50	มากที่สุด
	โดยรวม	**4.51**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย (μ = 4.51, σ = 0.18) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการ มีการจัดการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และตระหนักในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย (μ = 4.60, σ = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย (μ = 4.59, σ = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย (μ = 4.38, σ = 0.49) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า)

(N = 120)

ข้อ	หลักความคุ้มค่า	ระดับการบริหาร		แปลผล
		μ	σ	
1.	พระสังฆาธิการมีการปกครองที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า	4.55	0.50	มากที่สุด
2.	พระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์สงฆ์ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า	4.65	0.48	มากที่สุด
3.	พระสังฆาธิการมีการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า	4.66	0.48	มากที่สุด
4.	พระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการจัดระบบการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน และจัดงบประมาณการดำเนินงาน รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า	4.48	0.50	มาก
5.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการทุกขั้นตอนโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความประหยัดคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า	4.34	0.48	มาก
6.	พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรที่คำนึงถึงคุณภาพและประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า	4.48	0.50	มาก
	โดยรวม	**4.53**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า) มีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย (μ = 4.53, σ = 0.18) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย (μ = 4.66, σ = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์สงฆ์ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย (μ = 4.65, σ = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการทุกขั้นตอนโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความประหยัดคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย (μ = 4.34, σ = 0.48) อยู่ในระดับมาก

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณาแล้วบรรยาย (Descriptive) ให้เหตุผลสรุปประเด็นใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ดังนี้

4.3.1 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้สัมภาษณ์ 5 ท่าน ดังนี้

1. พระครูภาวนารัตนวิสิฐ	เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม
2. พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ	เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม
3. พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท	เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล
4. พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ	เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ
5. พระครูภัทรธรรมาภรณ์	เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก

4.3.2 ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านนิติธรรม ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักนิติธรรม ใช้หลักพระธรรมวินัยโดยมากเจ้าอาวาสใช้หลักเมตตาธรรมอยู่ในความถูกต้อง ปกครองแบบพี่แบบน้อง ครูอาจารย์ปัญหาจึงมีน้อย ส่วนที่มีปัญหานั้นใช้นิติธรรมไม่ถูก ตามครรลองครองธรรมขาดคุณธรรมและจริยธรรม เอาความถูกใจเป็นหลักจึงเกิดปัญหา

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักนิติธรรม เป็นหลักของพระโดยตรงพระองค์ทรงเป็นเนตติแบบอย่าง แต่พระ เรามาจากหลายทิศทาง ถ้านำแบบอย่างจากการศึกษานับแต่พระอุปัชฌาย์บอกนิสัย ถ้าเราใส่ใจเราก็ ชื่อว่า เรามีนิติธรรม แล้วการกระทำไม่ว่าจะอบรมสั่งสอนคนภายในวัด นอกวัดก็ย่อมไม่ขัดต่อหลักซึ่ง ก็ต้องอยู่ที่รักดี

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักนิติธรรมต้องใช้หลักนี้มาบริหารให้มาก เช่น การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับผู้อยู่ใต้ การปกครองควรวางกฎระเบียบที่เป็นธรรม พิจารณาการสั่งการหรือมอบหมายงานและการลงโทษแก่ ผู้ฝ่าฝืนระเบียบวินัยอย่างเป็นธรรม

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักนิติธรรม มีการปกครองตามกฎระเบียบของพระ เช่น 1.พระที่พรรษามาก ให้ความเมตตาอบรมด้านความประพฤติของพระหรือเณรที่บวชใหม่ 2. แนะนำสิ่งที่ควรทำและไม่ควร ทำของพระให้เป็นแบบแผนเดียวกัน 3. ใช้ความเมตตาธรรมปกครองให้เท่าเทียมกัน

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักนิติธรรม คิดว่าท่านน่าจะปกครองตามพระวินัยของสงฆ์ ภายใต้ศีล 227 ข้อ และทำตามกฎระเบียบของบ้านเมือง

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านนิติธรรม ได้แก่ ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณธรรม ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านคุณธรรม ที่มองและฟังพอจะรู้ว่าวัดทั่วไปของคณะสงฆ์อำเภอนบพิตำ จะใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ใต้บังคับบัญชาของตน

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักคุณธรรม คณะสงฆ์เมื่อว่าตรง ๆ เราก็จะเห็นว่าโค้งบ้างตรงบ้าง เหตุที่เป็น อย่างนั้นก็เพราะใจซึ่งต้องตอบว่า ไม่มีคุณธรรม ผู้ที่ขาดคุณธรรมคณะสงฆ์ก็ต้องอาศัยพระวินัย คณะ สงฆ์ได้จัดการศึกษาก็เพื่อจะพัฒนาคุณธรรมเพื่อให้เป็นเครื่องกำกับใจ และได้วิสัยทัศน์ทางธรรม

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ควรยึดมั่นในหลักคุณธรรมให้มีเพิ่มมากขึ้น และควร ส่งเสริมสนับสนุนบุคคลในองค์กรให้ตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านคุณธรรม ท่านมีเมตตา มีศรัทธาที่จะช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา อีกทั้ง ทำตามกฎระเบียบแบบแผนมหาเถระที่ปฏิบัติสืบกันมา

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักคุณธรรมคณะสงฆ์ในอำเภอนบพิตำ มีความยินยอม พร้อมใจปฏิบัติตน ร่วมกันตามกฎระเบียบของมหาเถระสมาคม

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณธรรม ได้แก่ ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย ใช้หลักคุณธรรมในการปกครองระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ใต้บังคับบัญชาของตน

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความโปร่งใส ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความโปร่งใส นับว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยเจ้าอาวาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการ พัฒนา ส่วนมากแต่ละวัดมีผลประโยชน์น้อย ปัญหาจึงไม่เกิด

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความโปร่งใส เมื่อว่าไปไม่โปร่งใสมาก โดยดูจากพวกอาศัยตั้งหลักได้แล้วก็ พยายามไสพวกตัวขึ้นมาเพื่อตัวจะได้มีน่ามีตาเป็นการเพิ่มอาณาจักร แต่สุดท้ายมักมีปัญหาภายใน เพราะเป็นความไม่ใส ที่ได้ก็คือใจขุ่นเนื่องจากขาดคุณธรรม สิ่งนี้จึงหนุนทางร้ายโดยทั้งหมดนี้ใครทำก็ จะรู้แก่ใจ

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความโปร่งใส คิดว่ายังไม่มีความโปร่งใสที่ดีพอ เช่น ในด้านการตัดสินใจใน กิจกรรมส่วนรวมของวัด วัดยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้มีการรู้ทั่วถึง การสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูล ต่าง ๆ ที่ชุมชนควรรู้ก็ยังน้อยเลยไม่รับทราบความเคลื่อนไหวขององค์กรที่เพียงพอ

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความโปร่งใสมีคณะกรรมการ อุบาสกอุบาสิกา ช่วยดูแลจะทำการสิ่งใดภายใน วัดก็มีการเรียกประชุม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ เพื่อปรึกษาหารือและลงมติมีความเห็นชอบ ในแนวทางตรงกัน และที่สำคัญต้องตรวจสอบได้

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ยังขาดการดำเนินเป็นตัวอย่างจากวัดใหญ่ ๆ ก่อน และที่สำคัญควรมีฝ่ายตรวจสอบ

ภายในเข้าไปดำเนินการตรวจสอบแนะนำและให้การยอมรับทั้งภายในและภายนอกได้ ถ้าต้นน้ำทำเป็นตัวอย่างได้ กลางน้ำ ปลายน้ำไม่มีปัญหาแน่นอน

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความโปร่งใส ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงสารสนเทศ ปรับปรุงกลไกการจัดการทรัพย์สิน รายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านการมีส่วนร่วม โดยมากเจ้าอาวาสกับผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชน จะมีส่วนร่วมคอยช่วยเหลือกันต่างคนต่างพึ่งพาซึ่งกันและกันร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักการมีส่วนร่วมโดยรวมหมายถึง การเสียสละไม่ว่าจะเป็นเวลาหรือปัจจัยเป็นค่า ใช่จ่ายในกิจการนั้น คณะสงฆ์อำเภอนบพิตำ ก็ดูดีเพราะเจ้ามือที่มีกำลัง สิ่งที่ตั้งก็สำเร็จตามประสงค์ แต่ก็คงมิได้พูดถึงผู้เสียสละเวลาซึ่งก็มีบ้างที่ไม่ค่อยมา เพราะคุณค่าและราคาแต่ละคนเป็นเรื่องจน ใจ

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักการมีส่วนร่วมก็ต้องมีการทำให้มากขึ้น เพราะควรเปิดโอกาสให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชนมีโอกาสเสนอแนะความคิดเห็นและออกความคิดเห็นในปัญหาสำคัญหรือ ปัญหาต่าง ๆ ได้มากกว่านี้

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นงานของวัดต่าง ๆ ในเขตตำบล อำเภอ หรือจังหวัด คณะสงฆ์ก็จะไปร่วมทำกิจกรรมโดยมิได้ขาด

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม คณะสงฆ์ในอำเภอนบพิตำ เมื่อมีงานบุญใหญ่ ๆ คณะสงฆ์ แต่ละวัดมักจะมาร่วมในกิจกรรมของแต่ละวัดหรือที่พูดกันว่ามาร่วมด้วยช่วยกัน และคณะญาติโยมก็มีส่วนร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย รวมทั้งสามารถรับรู้และตรวจสอบได้ทุกเรื่องในกิจการนั้น ๆ

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ วัดควรเปิดโอกาสให้ผู้พระภิกษุ สามเณร

และผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมในการ ช่วยผลักดันการทำงานของวัด และติดตามประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้ความรู้พระสงฆ์ในวัด เพื่อวัดจะได้มีการพัฒนาไป ในทางที่ดีขึ้น

5. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความรับผิดชอบ ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความรับผิดชอบ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยมากทุกวัดจะรู้หน้าที่และรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนตามหลักคุณธรรม

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความรับผิดชอบ การมอบหมายถ้าเป็นความถูกต้องและทำได้ย่อมเป็นไปตาม กำลังความสามารถและสติปัญญา แต่เท่าที่เห็นมาการสนองงานการรับผิดชอบในคณะสงฆ์เป็นไป ด้วยดี

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความรับผิดชอบก็ควรจะมีความรับผิดชอบให้มากหรือดียิ่งขึ้น เพราะอยากให้มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน และต่อสังคมมีความสำนึกที่ดีต่อสังคม มีความเอาใจใส่ใน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ไขปัญหา

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความรับผิดชอบ เช่น เจ้าคณะอำเภอมอบหมายงานให้เจ้าอาวาสแต่ละวัดให้ รับผิดชอบในกิจกรรมงานส่วนใด ท่านก็จะมาหาตัวช่วยเพื่อแบ่งงานให้พระลูกวัดหรือญาติโยมที่สามารถช่วยขับเคลื่อนงานให้สำเร็จ

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ คณะสงฆ์ในอำเภอนบพิตำ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละวัด ตามความเหมาะสมในแต่ละวัด แต่ละด้านตามมติคณะสงฆ์ เพื่อให้ญาติโยมได้รับความสะดวกสบายในการมาสร้างบุญในวัดอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ คณะสงฆ์ควรแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น

6. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความคุ้มค่า ควรมีลักษณะอย่างไร

ท่านที่ 1 พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความคุ้มค่า จะมองเห็นเลยว่าแต่ละวัดนั้นจะพัฒนาสิ่งก่อสร้าง จะสร้าง พอประมาณยึดการโปร่งใสเป็นหลักและคุ้มค่า

ท่านที่ 2 พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความคุ้มค่า ผลสัมฤทธิ์ที่ตามมาจากการบัญชาการจากด้านบนสู่ล่าง ถ้าถูกทาง ถูกธรรม ความสัมฤทธิ์ผลก็ถือว่าคุ้มค่า เพราะเราจะเอาปรัชญาทางโลกลงมาเทียบปรัชญาทางธรรม คำว่าคุ้มค่า คือให้เขารู้หน้าที่แล้วทำให้ดีนับว่ามีความคุ้มค่าแล้ว

ท่านที่ 3 พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า หลักความคุ้มค่าก็ควรมีความปลูกฝังบุคลากรในเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้มากขึ้น และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและมีการรณรงค์ให้ คนภายในองค์กรมีจิตสำนึกที่จะใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากกว่านี้

ท่านที่ 4 พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านความคุ้มค่า ปัจจัย 4 ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัด พระภิกษุสงฆ์ท่านบริหารจัดการ เป็นอย่างดี เช่น อุปกรณ์ของใช้ภายในวัด ภาชนะต่าง ๆ เน้นประหยัดสุดประโยชน์สูง

ท่านที่ 5 พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านหลักความคุ้มค่า คณะสงฆ์ในอำเภอนบพิตำ ท่านเน้นให้พระเป็นพระแท้สร้างความศรัทธาแก่ญาติโยม เป็นต้นบุญ ต้นแบบนำพาญาติโยมสร้างบุญกุศลถือว่าคุ้มค่ามากเพียงพอทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างคุ้มค่าและญาติโยมมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความคุ้มค่า ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยรณรงค์ให้คนในองค์การมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ในการทำงานของบุคลากร และวัดควรสร้างเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักและใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไป

จากการผลการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

จากการวิจัยเรื่อง **“การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช”** ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้มาจากแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังต่อไปนี้

พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแนวทางในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการ โดยบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 หลักการสำคัญ อันได้แก่ **1) หลักนิติธรรม** ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ **2) หลักคุณธรรม** ยึดหลักการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมโดยไม่แบ่งแยกถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ **3) หลักความโปร่งใส** ควรมีการนำสารสนเทศมาใช้ในการเปิดเผยข้อมูลและเพิ่มมีช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร**4) หลักการมีส่วนร่วม** เปิดโอกาสให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์รวมทั้งเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกไปถวายความรู้ **5) หลักความรับผิดชอบ** มีการแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ และสร้างสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและ**6) หลักความคุ้มค่า** มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด ซึ่งเมื่อมีกระบวนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเข้มแข็งย่อมนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพคณะสงฆ์อยู่ในระเบียบวินัยมีคุณธรรม จริยธรรม มีส่วนร่วมทั้งในวัดและนอกวัดมีการเผยแพร่ข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้รวมทั้งต้องเกิดความคุ้มค้าและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

แนวทางการนำองค์ความรู้ไปใช้

1. พระสังฆาธิการ ควรรู้ และตระหนักถึง บทบาท อำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

2. พระสังฆาธิการ ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ให้เกิดประสิทธิภาพในทุกหลักธรรม

3. พระที่เป็นผู้บังคับบัญชาของพระสังฆาธิการ ควรติดตาม/ประเมินผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อจะได้พัฒนาการบริหารงานต่อไป

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยขอนำเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม, เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม, เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล, เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ และ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก จำนวน 5 รูป เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .983 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิทางธรรม และ วุฒิทางโลก

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 36 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการนัดวันเวลาสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูป จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” นั้น พอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.80 มีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30 มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก จำนวน 83 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.20 และ มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี จำนวน 65 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักธรรม

พบว่า ทุกหลักอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปน้อยสุด ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และ หลักความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1. หลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองโดยยึดธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อควบคุมคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยตามหลักนิติธรรม รองลงมาคือ พระสังฆาธิการจัดให้มีการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตามหลักพระธรรมวินัยโดยใช้หลักนิติธรรม และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการจัดการให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมตามกฎระเบียบของแม่กองธรรม รวมถึงการใช้งบประมาณในด้านการจัดการศึกษาโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ตามหลักนิติธรรม

2. หลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และมีความซื่อสัตย์ตามหลักคุณธรรม และพระสังฆาธิการมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ยึดหลักความถูกต้องปราศจากการทุจริตตามหลักคุณธรรม รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอนตามหลักคุณธรรม

3. หลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการ มีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดการศึกษาที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย กระบวนการทำงาน กฎ กติกา และงบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณอย่างเปิดเผยตามหลักความโปร่งใส

4. หลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ มีส่วนร่วมรับรู้กลไกการทำงานตามหลักการมีส่วนร่วม และ พระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาและเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียนที่จะเข้ามารับทุนที่มีคณะสงฆ์และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการ

มีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณ ที่เปิดโอกาสให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจตามหลักการมีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการ มีการจัดการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และตระหนักในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการปกครองที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ

6. หลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พระสังฆาธิการ มีการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือ พระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการทุกขั้นตอน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความประหยัดคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า

5.1.3 ผลการรวบรวมบทสัมภาษณ์นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ดังนี้

1. ด้านนิติธรรม ได้แก่ ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ด้านคุณธรรม ได้แก่ ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย ใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ใต้บังคับบัญชาของตน

3. ด้านความโปร่งใส ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงสารสนเทศ ปรับปรุงกลไกการจัดการทรัพย์สินรายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ วัดควรเปิดโอกาสให้ผู้พระภิกษุ สามเณรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมในการช่วยผลักดันการทำงานของวัด และติดตามประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้ความรู้พระสงฆ์ในวัด

5. ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ คณะสงฆ์ควรแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น

6. ด้านความคุ้มค่า ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยรณรงค์ให้คนในองค์การมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ในการทำงานของบุคลากร และวัดควรสร้างเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักและใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

5.2.1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลักคุณธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และ หลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งพระสังฆาธิการ เป็นกลุ่มคนในสังคมและมีสถานะสูงกว่าประชาชนทั่วไป ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารหรือปกครองพระในความรับผิดชอบ ย่อมสามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่ากลุ่มคนที่สังกัดภาครัฐหรือภาคเอกชน สอดคล้องกับการศึกษาของ **พระจักรี วิจกฺขโณ (สิทธิสุววณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว** (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)” พบว่า (1) ด้านการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) โดยรวมทั้ง 6 หลัก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยพบว่า หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ส่วนหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย (2564) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น

ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 หลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด คือ หลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า ความโปร่งใส และหลักคุณธรรม ซึ่งมีหลักธรรมาทางพระพุทธศาสนาที่วัดได้นำมาประยุกต์ใช้ และเมื่อนำหลักธรรมาภิบาลไปบูรณาการกับการบริหารจัดการวัดแล้ว การปกครองที่บกพร่องทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาสมยศ กลฺยาณกิตฺติ (มานะคงคา) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) และประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88) (2) การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความมีส่วนร่วม (β = .295) และด้านหลักความโปร่งใส (β = .255) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ด้านหลักความรับผิดชอบ (β = .161) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านหลักนิติธรรม (β = .110)

5.2.2 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พระสังฆาธิการต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานตามภารกิจของพระสังฆาธิการ ได้แก่ 1) ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย ใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ใต้บังคับบัญชาของตน 3) ควรมีการปรับปรุงสารสนเทศ ปรับปรุงกลไกการจัดการทรัพย์สิน รายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน 4) วัดควรเปิดโอกาสให้ผู้พระภิกษุ สามเณรและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมในการช่วยผลักดันการทำงานของวัดและติดตามประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้ความรู้พระสงฆ์ในวัด 5) คณะสงฆ์ควรแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกใน

การรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น และ 6) พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยรณรงค์ให้คนในองค์การมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ในการทำงานของบุคลากร และวัดควรสร้างเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักและใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สอดคล้องกับการศึกษาของ พระจักรี วิจกฺขโณ (สิทธิสุววณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)" พบว่า แนวทางในการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) (1) หลักคุณธรรม พระสังฆาธิการต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นที่ตั้ง มีความเสียสละ มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (2) หลักนิติธรรม พระสังฆาธิการต้องมีความเคารพในพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ คำสั่ง รวมถึงกฎหมายบ้านเมือง (3) หลักความโปร่งใส พระสังฆาธิการต้องมีการเปิดเผยข้อมูล สามารถตรวจสอบได้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำรายรับ-รายจ่าย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (4) หลักการมีส่วนร่วม พระสังฆาธิการต้องกระจายงานให้แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและข้อเสนอต่าง ๆ (5) หลักความรับผิดชอบ พระสังฆาธิการที่ปฏิบัติงาน ต้องมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอย่างถ่องแท้ มีความรับผิดชอบในงาน รวมถึงต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที (6) หลักความคุ้มค่า พระสังฆาธิการต้องสามารถที่จะจัดสรรทรัพยากรที่มีให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีความประหยัด มีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

ในขณะที่การศึกษาของ พระครูสังฆรักษ์ธีรภัทร์ อิทฺธิปญฺโญ (กองนิมิตร) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" พบว่า แนวทางการส่งเสริมประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ 2) พัฒนาระบบในการตรวจสอบบัญชีรับ-จ่ายของวัด และ 3) มีการตรวจตราคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิพงษ์ พิมพ์ธาตุ และ วินัย ผลเจริญ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ" พบว่ามีแนวทางส่งเสริม ด้านนิติธรรม ควรมีการวางกฎระเบียบของวัดในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะตามหลักพระธรรมวินัย ด้านคุณธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในวัด ด้านความโปร่งใส การจัดซื้อ-จัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด ควรเป็นไปตามแบบแผนด้วยความบริสุทธิ์โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด ด้านความรับผิดชอบ

ควรปรับปรุงระบบการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ด้านหลักความคุ้มค่า การจัดซื้อ-จัดสร้าง ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลประโยชน์สุงสุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างเกิดประสิทธิภาพต่อไปและสามารถนำผลวิจัยไปเผยแพร่ถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้กับพระที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นพระสังฆาธิการ เพื่อให้การบริหารงานตามภารกิจของพระสังฆาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ควรศึกษาอิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2563). *ประไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มหามกุฏราชวิทยาลัย.*นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย นครปฐม.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือ :

กองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *วัดพัฒนา 53.* กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. (2560). *หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริลักษณ์ กาญจนโยธิน. (2550). *สาระสำคัญเกี่ยวกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการตรวจสอบ และประเมินผลภาคราชการ กระทรวงการคลัง.

สถาบันพระปกเกล้า. (2558). *ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่.* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สัมมา รธนิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.* นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์. (2559). *หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร.* กรุงเทพฯ: หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2555). *การจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating).* เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). *หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(2) งานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และ/หรือสารนิพนธ์ :

จินตนา คิ้วราชแยง. (2563). *ข้อเสนอเชิงนโยบายประสิทธิผลการส่งเสริมงานกิจการคณะสงฆ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสกลนคร.* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พระครูสังฆรักษ์ธีรภัทร์ อิทฺธิปญฺโญ (กองนิมิตร). (2563). *การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

พระพิชาญ สุมงฺคโล (ภูประทาน) (2563). *แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์.* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.

พระมหาภคพนธ์ วัฒนโชติกัญจน์ และ อ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ. (2563). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา.* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

พระมหาสมยศ กลฺยาณกิตฺติ (มานะคงคา). (2563). *อิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสกลนคร.* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พระสมุห์ดิเรก อติเรกสุโภ (งามกาละ). (2560). *การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.* (สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

พระสมุห์ปิยพงษ์ วงศ์ตาผา. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

พระสุธา ไทย. (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาในเขตหนองแขม. กรุงเทพฯ.* (วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.

เพ็ญพิศ ผาพองยุน. (2560). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.* (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยสันตพล, อุดรธานี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

รินทร์ลภัส วุฒิปรีชาสิทธิ์. (2562). *แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วริศรา บุญธรรม. (2560). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยองจันทบุรี และตราด.* (วิทยานิพนธ์.ค.ม.(การบริหารการศึกษา)). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี , จันทบุรี.

วสันต์ บัวชุม. (2561). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาบึงกาฬ.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

สุภาภรณ์ เที่ยงทางธรรม. (2564). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยใช้สมองเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต) .มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ, จันทบุรี.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2563). *การพัฒนาการบริหารจัดการเทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์.* (งานวิจัย). คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม,

(3) วารสารทางวิชาการ :

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2563). การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4*(1), 63 - 74.

พระครูสาทรวชิรานุรักษ์ (ดีวัน). (2564). ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารปารมิตา, 3*(2), 1 - 12.

พระจักรี วิจกฺขโณ (สิทธิสุวรณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต). *วารสารปัญญา , 26*(2), 51 - 62.

พระมหาชัชวาล วีระธรรมวิวัฒน์ และวิภาส ทองสุทธิ์. (2562). การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 9*(1), 336 - 347.

พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย. (2564). การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 3*(1), 1 - 16.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระสุระ สนิทชัย และ รัชพล ศรีขาวรส. (2562). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 9*(1), 326 - 336.

พระเฉลิมชัย นาคเสโน (ทิศแดง), วรวุฒิ อินทนนท์ และ กชกร เดชะคำภู. (2566). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดนครพนม. *วารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 3*(3), 188 - 202.

พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม. (2559). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 1*(1), 31 - 41.

ภูดิศ นอขุนทด. (2565). หลักธรรมาภิบาลกับการการบริหารงานภาครัฐ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประเทศไทย, 7*(1), 1029 - 1044

วุฒิพงษ์ พิมพ์ธาตุ และ วินัย ผลเจริญ. (2566). การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารศึกษิตาลัย วัดศรีสุมังคล์, 4*(2), 99 - 110.

สมชาย เทพแสง. (2560). กลยุทธ์ในการสร้างแรงบันดาลใจของผู้นำร่วมสมัย. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 14*(27), 165 - 172.

เสาวรถย์ ดีล้วน. (2564). บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี. *วารสารวิจยวิชาการ, 5*(6), 63 - 74.

(4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). *ข้อมูลวัด-พระ.* ค้นหาเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2567. จาก https://nrt.onab.go.th/th/content/category/index/id/17

2. ภาษาอังกฤษ

Black, J. S. and Porter, L. W. (2000). *Management : Meeting New Challenges.* Upper Saddle au River, New Jersey: Prentice Hall.

Owens, R.G. (2001). *Organization Behavior in Education.* 7 th ed. Boston : Ally's Bacon.

บุคลานุกรม

บุคลานุกรม

พระครูภัทรธรรมาภรณ์, เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567.

พระครูภาวนารัตนวิสิฐ, เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567.

พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ, เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567.

พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท, เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567.

พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ, เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1) พระครูปลัดอธิษฐ์ สุวฑฺโฒ (สุขพานิช),ดร.

วุฒิการศึกษา : ปร.ด (รัฐศาสตร์)

ตำแหน่งปัจจุบัน : เลขาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
และหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

2) รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

วุฒิการศึกษา : Ph.D. (Sociology)
: Ph.D. (Political Science)
: M.A. (Linguitics)
: M.A. (Political Science)
: M.A. (Sociology)
: พธ.บ. (สังคมวิทยา

ตำแหน่งปัจจุบัน : ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยาแนวพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

3) พระครูบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ

วุฒิการศึกษา : หลักสูตรรัฐศาตรบัณฑิต
นักธรรมเอก

ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดแจ้ง นครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑ **วันที่** ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูปลัดอธิษฐ์ สุวฑโฒ, ดร.

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

อนุเคราะห์ตรวจ 10ฉ
19 มี.ค. 67

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑ **วันที่** ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๐๑

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณโณ

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทฺโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาหรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๔๒

๓ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out)

เรียน เจ้าคณะอำเภอท่าศาลา

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทฺโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการทำสารนิพนธ์เรื่องนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สำหรับ Try out) ในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากท่าน จึงขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร.๐ ๗๕๘๐ ๙๑๒๔-๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๐๗๖

๓ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

อนุญาตให้ดำเนินการได้ตามคำขอ
พระครูสังฆารักษ์ศิริศิลป์ .วิ.
เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐ ๗๕๘๐ ๙๑๒๘ e www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูภาวนารัตนวิสิฐ

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

อนุมัติ ให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พระครูภาวนารัตนวิสิฐ วิ.

ประธานคณะสำนักงานพุทธ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๓๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูภัทรธรรมาภรณ์

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๔๐-๓๑๒๔

ยินยอให้ข้อมูล
พระอนุศักดิ์ มหาคณ
(เจ้าอาวาสวัดเขาแหลม)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๗๒๔๘ ๙ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระปลัดสำเร็จ กิตติภทโท

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๔๐-๗๒๔๘

พระปลัดสำเร็จ กิตติภทโท

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๗๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐-๗๕๔๐-๗๒๒๘ e: www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๒๖(๒)/ว ๐๐๐๖

๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณโณ

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ปันติให้ข้อมูล
พล
(พระมหาภควัจน์ สุวณโณ)

(พระครูนวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๔๐-๗๒๒๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘ ต่อ ๓ www.ssc.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๓๖(๒)/ว ๐๐๐๒

๓ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระปลัดบุชาเกียรติ ปริปุณโณ

ด้วย พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ADMINISTRATION IN ACCORDANCE WITH GOOD GOVERNANCE BY ADMINISTRATIVE MONKS IN NOPPHITAM DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT)" โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล (สัมภาษณ์) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาโศกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา
โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๘

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต

อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อทราบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบพระคุณ

พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน)

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. อายุ

☐ 1. 20-30 ปี ☐ 2. 31-40 ปี

☐ 3. 41 ปีขึ้นไป

2. พรรษา

☐ 1. 1-5 พรรษา ☐ 2. 6-10 พรรษา

☐ 3. 11 พรรษา ขึ้นไป

3. วุฒิทางธรรม

☐ 1. นักธรรมชั้นตรี ☐ 2. นักธรรมชั้นโท

☐ 3. นักธรรมชั้นเอก

4. วุฒิทางโลก

☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี

☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องสภาพการปฏิบัติท่านเห็นว่าเหมาะสม โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด
4 หมายถึง มาก
3 หมายถึง ปานกลาง
2 หมายถึง น้อย
1 หมายถึง น้อยที่สุด

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
หลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน)					
1. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองโดยยึดธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เพื่อควบคุมคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยตามหลักนิติธรรม เพียงใด					
2. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการจัดการให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมตามกฎระเบียบของแม่กองธรรม รวมถึงการใช้งบประมาณในด้านการจัดการศึกษาโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ตามหลักนิติธรรม เพียงใด					
3. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสถาบันการศึกษาและชุมชน เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยตามหลักนิติธรรม เพียงใด					
4. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการจัดให้มีการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบต่างๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตามหลักพระธรรมวินัยโดยใช้หลักนิติธรรม เพียงใด					
5. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมและกฎหมายของบ้านเมืองตามหลักนิติธรรม เพียงใด					

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินกิจการด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคมตามพระธรรมวินัยและกฎหมายตามหลักนิติธรรม เพียงใด					
หลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน)					
7. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามและมีความซื่อสัตย์ตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
8. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ยึดหลักความถูกต้องปราศจากการทุจริตตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
9. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอนตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
10. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอดโดยคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหา ไม่บิดเบือนคำสอนตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
11. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
12. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอน รวมถึงเอื้อเฟื้อสงเคราะห์แก่สังคมโดยส่วนรวมตามหลักคุณธรรม เพียงใด					
หลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้)					
13. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					
14. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใสและมีการเปิดเผยการใช้งบประมาณที่ชัดเจนตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
15. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดการศึกษาที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎ กติกา และงบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					
16. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎ กติกาที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					
17. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเปิดเผยตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					
18. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่มีการเปิดเผยข้อมูล และการพิจารณางบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด					
หลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน)					
19. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด					
20. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้กลไกการทำงานตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด					
21. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาและเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียนที่จะเข้ามารับทุนที่มีคณะสงฆ์และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด					
22. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงาน และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด					
23. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ และการจัดสรรงบประมาณ ที่เปิดโอกาสให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด					

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
24. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับงาน เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในการทำงานตามหลักของการมีส่วนร่วม เพียงใด					
หลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน)					
25. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
26. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการที่รับผิดชอบด้านการศึกษา จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
27. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และตระหนักในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
28. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีกระบวนการทำงานในการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอด โดยมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
29. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
30. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมที่มีวัดและพระสังฆาธิการเป็นแกนนำ มีการประเมินผลและตรวจสอบการทำงาน เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด					
หลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า)					
31. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					

7

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับการบริหาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
32. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					
33. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					
34. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการจัดระบบการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน และจัดงบประมาณการดำเนินงาน รวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					
35. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการทุกขั้นตอน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความประหยัดคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					
36. ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่ใช้งบประมาณ และทรัพยากรที่คำนึงถึงคุณภาพและประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

มหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต

อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดย

พระมหาภควัจน์ กิตฺติภทฺโท (รัญจวน)

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ/ฉายา.....นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบัน/วัด.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

วันและเวลาที่สัมภาษณ์ วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ตำแหน่ง .....

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านนิติธรรม** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านคุณธรรม** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความโปร่งใส** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านการมีส่วนร่วม** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความรับผิดชอบ** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.6 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความคุ้มค่า** ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/ แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล								
1	**อายุ** ☐ 1. 20-30 ปี ☐ 2. 31-40 ปี ☐ 3. 41 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	**พรรษา** ☐ 1. 1-5 พรรษา ☐ 2. 6-10 พรรษา ☐ 3. 11 พรรษา ขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	**วุฒิทางธรรม** ☐ 1. นักธรรมชั้นตรี ☐ 2. นักธรรมชั้นโท ☐ 3. นักธรรมชั้นเอก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	**วุฒิทางโลก** ☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี ☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช								
หลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน)								
1	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองโดยยึดธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อควบคุมคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยตามหลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
2	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการจัดการให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมตามกฎระเบียบของแม่กองธรรม รวมถึงการใช้งบประมาณในด้านการจัดการศึกษาโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายที่กำหนดไว้ตามหลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสถาบันการศึกษาและชุมชนเพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยตามหลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการจัดให้มีการถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบต่าง ๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบตามหลักพระธรรมวินัยโดยใช้หลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมและกฎหมายของบ้านเมืองตามหลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
6	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินกิจการด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคมตามพระธรรมวินัยและกฎหมายตามหลักนิติธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักคุณธรรม (มีความซอบธรรมในการบริหารงาน)								
7	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และมีความซื่อสัตย์ตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
8	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ยึดหลักความถูกต้องปราศจากการทุจริตตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
9	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอนตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
10	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอด โดยคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหา ไม่บิดเบือนคำสอนตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
11	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ โดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่ยึดหลักความถูกต้องและอยู่ในกรอบของคำสอน รวมถึงเอื้อเฟื้อสงเคราะห์แก่สังคมโดยส่วนรวมตามหลักคุณธรรม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้)								
13	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนและตรวจสอบได้ตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
14	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการปรับปรุงกลไกการทำงานให้มีความโปร่งใส และมีการเปิดเผยการใช้งบประมาณที่ชัดเจนตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดการศึกษาที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎกติกา และงบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
16	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายกระบวนการทำงาน กฎกติกาที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเปิดเผยตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
18	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่มีการเปิดเผยข้อมูลและการพิจารณางบประมาณที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตตามหลักความโปร่งใส เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน)								
19	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้กลไกการทำงานตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
21	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการศึกษาและเกณฑ์การคัดเลือกเด็กนักเรียนที่จะเข้ามารับทุนที่มีคณะสงฆ์และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
22	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงาน และเสนอความคิดเห็นได้ตามหลักการมีส่วนร่วม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
23	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการและการจัดสรรงบประมาณ ที่เปิดโอกาสให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจตามหลักการมีส่วนร่วมเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
24	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ที่เกี่ยวข้องกับงานเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในการทำงานตามหลักของการมีส่วนร่วม เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน)								
25	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
26	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการที่รับผิดชอบด้านการศึกษา จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
27	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการ มีการจัดการสงเคราะห์ด้านการศึกษาให้กับพระสงฆ์และประชาชน โดยจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข และตระหนักในความรับผิดชอบในปัญหาร่วมกันตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
28	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีกระบวนการทำงานในการนำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาถ่ายทอด โดยมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและแก้ไขตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
29	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
30	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมที่มีวัดและพระสังฆาธิการเป็นแกนนำ มีการประเมินผลและตรวจสอบการทำงานเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพตามหลักความรับผิดชอบ เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า)								
31	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการปกครองที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
32	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
33	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการบริหารงานและการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
34	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการทำงานด้านการเผยแผ่ที่มีการจัดระบบการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน และจัดงบประมาณการดำเนินงานรวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
35	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานด้านสาธารณูปการทุกขั้นตอน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของความประหยัดคุ้มค่าตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
36	ท่านคิดว่าพระสังฆาธิการมีการดำเนินงานที่ใช้งบประมาณ (ต่อ) และทรัพยากรที่คำนึงถึงคุณภาพและประโยชน์สูงสุดตามหลักความคุ้มค่า เพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม								
1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

มหามกุฏราชวิทยาลัย

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช							
หลักนิติธรรม (มีความถูกต้องในการบริหารงาน)							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
6	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักคุณธรรม (มีความชอบธรรมในการบริหารงาน)							
7	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
8	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
9	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
10	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
11	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความโปร่งใส (มีความโปร่งใสการบริหารงาน และตรวจสอบได้)							
13	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
14	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
16	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
18	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักการมีส่วนร่วม (ให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน)							
19	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
21	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
22	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
23	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
24	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความรับผิดชอบ (ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบริหารงาน)							
25	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
26	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
27	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
28	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
29	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
30	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
หลักความคุ้มค่า (การบริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่า)							
31	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
32	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
33	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
34	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
35	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
36	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
แต่ละข้อมีค่า 1.00

ความเห็น

เครื่องมือผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญครบทั้ง 3 ท่านแล้ว มีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ได้

(พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์								
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	+1	+1	+1	3	1		
ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช								
1	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านนิติธรรม** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านคุณธรรม** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความโปร่งใส** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านการมีส่วนร่วม** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความรับผิดชอบ** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
6	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช **ด้านความคุ้มค่า** ควรมีลักษณะอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม								
1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์
โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of Item Congruence)

เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(ΣX)	IOC		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
6	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์
เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
แต่ละข้อมีค่า 1.00

ความเห็น
เครื่องมือผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญครบทั้ง 3 ท่านแล้ว มีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ได้

(พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded(a)	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.983	36

มหามกุฏราชวิทยาลัย

Item-Total Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
VAR00001	4.6333	.49013	30
VAR00002	4.5333	.50742	30
VAR00003	4.6333	.49013	30
VAR00004	4.6333	.49013	30
VAR00005	4.5333	.50742	30
VAR00006	4.5000	.50855	30
VAR00007	4.3333	.47946	30
VAR00008	4.5000	.50855	30
VAR00009	4.5667	.50401	30
VAR00010	4.3667	.49013	30
VAR00011	4.5333	.50742	30
VAR00012	4.2000	.40684	30
VAR00013	4.4667	.50742	30
VAR00014	4.6000	.49827	30
VAR00015	4.5000	.50855	30
VAR00016	4.5000	.50855	30
VAR00017	4.5333	.50742	30
VAR00018	4.5333	.50742	30
VAR00019	4.5333	.50742	30
VAR00020	4.3333	.47946	30
VAR00021	4.2333	.43018	30
VAR00022	4.6667	.47946	30
VAR00023	4.2667	.44978	30
VAR00024	4.2333	.43018	30
VAR00025	4.5000	.50855	30
VAR00026	4.5000	.50855	30
VAR00027	4.5333	.50742	30
VAR00028	4.6333	.49013	30
VAR00029	4.5333	.50742	30
VAR00030	4.5000	.50855	30
VAR00031	4.3333	.47946	30
VAR00032	4.5000	.50855	30
VAR00033	4.5333	.50742	30
VAR00034	4.6333	.49013	30
VAR00035	4.4667	.50742	30
VAR00036	4.6000	.49827	30

ภาคผนวก ฉ
รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระครูภัทรธรรมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก

สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระครูภาวนารัตนวิสิฐ เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม

สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระปลัดบูชาเกียรติ ปริปุณฺโณ เจ้าคณะตำบลนบพิตำ
(รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนวนาราม
สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระปลัดสำเริง กิตฺติภทฺโท เจ้าคณะตำบลนาเหรง เจ้าอาวาสวัดในตูล

สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระอธิการภานุวัฒน์ สุวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ

สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2567

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน)
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ประถมศึกษา-โรงเรียนท่าศาลา
	มัธยมศึกษาตอนต้น- โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม
	มัธยมศึกษาตอนปลาย-โรงเรียนคงคาประชารักษ์
	ปริญญาตรี (รัฐศาสตร์)
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ปริญญาตรี (ศิลปศาสตรบัณฑิต)
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	นักธรรมชั้นเอก
	เปรียญธรรม 3 ประโยค
ประสบการณ์ทำงาน	ครูพระสอนศีลธรรม พ.ศ.2562- ปัจจุบัน
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดใหม่ไทยเจริญ 228/4 หมู่ที่ 1 ตำบลนบพิตำ
	อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช